

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycanı
"dinsiz ölkə"
siyahısına
kim(lər)
daxil edib?
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 29 oktyabr 2025-ci il Çərşənbə № 196 (8806) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakının "İbrahim sazişləri"nə
qoşulması yenə ertələndi

Avropalı rəvvinlərin
Azərbaycan
paytaxtında keçirilməsi
planlaşdırılan toplantısı
niyə təxirə salındı?

yazısı səh.12-da

Fəzail Ağamalı adı hallanan
qalmaqaldan danışdı

yazısı səh.3-da

Fransa casusunun
Bakıdakı məhkəmə işi

yazısı səh.4-da

Birinci Qarabağ müharibəsinin
şəhidləri dəfn edildi

yazısı səh.10-da

Moskva ilə Bakı arasında
təhlükəsizlik müzakirələri

yazısı səh.4-da

İşğalçı ordunun "qabığını"
dəyişmək niyyəti

yazısı səh.11-da

AŞ PA-dan sonra
AvroNest böhranı

yazısı səh.5-da

Türkiyə İsrailə müharibə
üçün qırıclar alır?

yazısı səh.12-da

Amnistiya ilin sonunda
elan oluna bilər

yazısı səh.13-da

Azərbaycan "Mir" telekanalını
niyə maliyyələşdirir?

yazısı səh.15-da

İrəvan "Putin NATO"suna
qayıdır - Paşinyanın
"U" dönüşü

yazısı səh.9-da

BAKININ ÇƏTİN VƏ RİSKLİ QƏZZA QƏRARI

Sülhməramlılarımız Yaxın Şərqi daha bir gərgin və atəşkəsin ən kövrək olduğu anklavında xidmət edə bilər; İsrail mediasından sensasion iddia; polkovnik mümkün təhlükələri açıqladı

yazısı səh.8-da

Mehdiyevin məktubu müxalifətdə aranı qatdı

Arif Hacı deyib ki, "Dövlət Şurası" yaratmaq ideyasını Etibar Məmmədov da müxalifətə təklif edibmiş...

yazısı səh.3-da

Seyxin QMİ-ni
Vatikana
"köçürmək"
niyyəti

yazısı səh.7-da

Trampin
Azərbaycana
mümkün
səfəri - kimlər
nə deyir?

yazısı səh.6-da

"İqtidara
sızmış
adamlar var,
onlar..."

yazısı səh.7-da

Prezident Sabirabad, İmişli və Cəbrayıl

Prezident İlham Əliyev oktyabrın 28-də Cəbrayıl rayonunun Horovlu kəndinin birinci mərhələsinin açılışında iştirak edib.

Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Vahid Hacıyev dövlətimizin başçısına Horovlu kəndində görülən işlər barədə məlumat verib.

Xatırladaq ki, Horovlu kəndi 1993-cü ildə Ermənistan tərəfindən işğal edilmişdi. 2020-ci il oktyabrın 4-də Azərbaycan Ordusu kəndi işğaldan azad edib.

Bu kəndin təməlini Prezident İlham Əliyev 2023-cü ilin mayında qoyub. Dövlətimizin başçısı və birinci xanım Mehriban Əliyeva ötən ilin oktyabrında Horovluda fərdi evlərin və sosial obyektlərin tikintisi ilə tanış olublar.

Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 28-də Sabirabad Sənaye Məhəlləsində "Fırtına Su Sistemləri" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin (MMC) su filtrlərinin istehsalı müəssisəsinin fəaliyyəti ilə tanış olub. Prezident oktyabrın 28-də İmişli-də "Promalt" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin (MMC) arpa emalı müəssisəsinin açılışında iştirak edib.

Hərbi xidmətə çağırış müzakirə olundu

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin aparatında müddətli həqiqi hərbi xidmətə oktyabr çağırışının gedişatı ilə bağlı Mərkəzi Çağırış Komissiyasının iclası keçirilib.

Bildirilib ki, Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin reisi general-mayor Mürsəl İbrahimovun sədrliyi ilə keçirilən iclasda Azərbaycan Prezidentinin "Azərbaycan vətəndaşlarının 2025-ci il oktyabrın 1-dən 30-dək müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılması və müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının ehtiyata buraxılması haqqında" Sərəncamının icra vəziyyəti müzakirə olunub.

Dövlət Xidməti tərəfindən 2025-ci ilin oktyabr çağırışının uğurla icra edilməsi və Silahlı Qüvvələrin müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları ilə keyfiyyətlə kompleksləşdirilməsi məqsədilə zəruri işlərin görüldüyü diqqətə çatdırılıb.

Ukraynada daha iki azərbaycanlı həlak oldu

Rusiya-Ukrayna müharibəsində daha iki azərbaycanlı həlak olub. 1998-ci il təvəllüdlü Əliyev Mehdi Yolçu oğlu və 1978-ci il təvəllüdlü Quliyev Emin Ziyad oğlu döyüşdə həyatını itirib. Hər ikisi əslən Gədəbəy rayonunun Novoivanovka kəndindəndir. Onlar uzun müddət idi Rusiyada yaşayırdı və bu ölkənin ordusunun sıralarında döyüşə qatılmışdı.

Azərbaycan-Fransa oyununa bilet necəydir?

Azərbaycan milli komandası noyabrda İslandiya və Fransa yığmasına qarşı dünya çempionatının seçmə mərhələsi oyunlarını keçirəcək.

İslandiya ilə matç noyabrın 13-də saat 21:00-da 8-ci km qəsəbə stadionunda keçiriləcək. Fransa ilə qarşılaşma isə noyabrın 16-da saat 21:00-da Tofiq Bəhramov adına Respublika Stadionunda baş tutacaq.

Görüşlərin biletləri satışa çıxarılıb. Oyunlara iticket.az saytıdan bilet ala bilərsiniz.

Fransa ilə görüşün biletləri 5-200 manat arasında dəyişir. İslandiya ilə oyunun qiyməti isə 5-30 manat arasındadır.

Vardanyana yeni vəkil təyin olunub

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə ilə bağlı maddələri ilə və digər ağır cinayətlərdə təqsirləndirilən Ermənistan vətəndaşı Ruben Vardanyanın barəsində cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi oktyabrın 28-də davam etdirilib.

APA xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəməsinə hakimlər Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə, Anar Rzayevdən və Camal Ramazanovdan ibarət tərkibdə keçirilən açıq məhkəmə iclasında (ehtiyat hakim Günel Səmədova) təqsirləndirilən şəxs bildiyi dildə, yeni, rus dilində tərcüməçi ilə təmin olunub.

Sədrlik edən Z.Ağayev bildirib ki, ötən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs Ruben Vardanyan vəsatət verərək məhkəmə prosesindən narazı olduğu üçün müdafiəçisindən imtina etdiyini bildirmişdi. Həmçinin qeyd et-

Təqsirləndirilən şəxs yeni vəkil Emil Babışova etiraz etməyib. Prosesin digər iştirakçıları da müdafiəçiyə etirazlarının olmadığını bildiriblər.

Sonra hakim Z.Ağayev cinayət təqibinə yeni qoşulan vəkil Emil Babışovu məhkəmənin tərkibi ilə tanış edib.

Vəkil məhkəmə tərkibinə etiraz etmədiyini söyləyib. İclasda sədrlik edən hakim vəkilə təqsirləndirilən şəxslə həm istintaq təcrüdəsində, həm də məhkəmədə görüşmək, eyni zamanda, cinayət işinin materialları ilə tanış olmaq üçün şərait yaradılacağını və əlavə vaxt verəcəyini deyib.

Bundan sonra vəkilin işlə tanış olması və təqsirləndirilən şəxslə görüşməsi üçün proses təxirə salınıb.

Məhkəmə prosesi noyabrın 4-də davam etdiriləcək.

Hava necə olacaq?

Bakıda və Abşeron yarımadasında oktyabrın 29-da hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, səhər bəzi yerlərdə zəif duman, az çirkin olacağı ehtimalı var. Mülayim cənub-şərq küləyi axşam güclü şimal-qərb küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 15-17, gündüz 20-23 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 760 mm cıvə sütunundan 756 mm cıvə sütununa enəcək. Nisbi rütubət gecə 80-85%, gündüz 70-75% təşkil edəcək.

Azərbaycan iki ölkədən ördək əti alır

Bu ilin yanvar-avqust aylarında Azərbaycan 215 min ABŞ dolları dəyərində 43,66 ton ördək əti idxal edib.

"Report"un Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatları əsasında apardığı hesablamalarına əsasən, bu, 2024-cü ilin ey-

ni dövrünün göstəricisindən dəyər ifadəsində 63%, kəmiyyət olaraq - 39% çoxdur.

Hesabat dövründə Azərbaycana Braziliyadan 110,8 min ABŞ dolları dəyərində 24 ton (bir il əvvəl tədarük olmayıb), Rusiyadan 60 min ABŞ dolları (bir il əvvəlki göstəricidən 41% az) dəyərində 14,6 ton (-37%), Fransadan 26,3 min ABŞ dolları dəyərində 1,7 ton (bir il əvvəl tədarük olmayıb), Macarıstandan 9,71 min ABŞ dolları (+4,6 dəfə) dəyərində 2 ton (+26 dəfə), Taylanddan 7,41 min ABŞ dolları dəyərində 1 ton (bir il əvvəl tədarük olmayıb) məhsul alıb.

Azərbaycan 4 il 5 aylıq fasilənin ardından Almaniyadan (0,12 min ABŞ dolları dəyərində 0,01 ton) və 2 il 1 aylıq aradan sonra Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindən (0,13 min ABŞ dolları dəyərində 0,01 ton) ördək etinin tədarükünü bərpa edib.

Trump yenə Azərbaycandan danışdı

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Yaponiyada yerləşən "USS George Washington" aviadaşıyıcısında amerikalı hərbiçilər qarşısında çıxış edib.

Tramp çıxışında səkkiz ay ərzində rəhbərlik etdiyi administrasiyanın səkkiz beynəlxalq münafişəni hərbi gücə əl atmadan dayandırdığını bildirib.

Onun sözlərinə görə, bu münafişələr arasında Kosovo-Serbiya, Konqo-Ruanda, Pakistan-Hindistan, İsrail-İran, Misir-Efiopiya, Ermənistan-Azərbaycan qarşıdurmaları, habelə Qəzza sektorundakı döyüşlər də yer alır.

"Cəmi səkkiz ayda səkkiz müharibəyə son qoydum. Bizdən əvvəlki prezidentlər çox vaxt müharibələrə başlayıblar, amma onları bitirən olmamışdı", - deyərək Tramp vurğulayıb.

ABŞ lideri həmçinin Kamboca və Tailand arasında Malayziyada imzalanan razılaşmanı da qeyd edib.

Tramp bildirib ki, administrasiyasının əsas alətləri "ticarət və tariflər" olub: "Biz milyonlarla insanın həyatını xilas etdik. Əsasən sözlə hərəkət etdik, silahla yox".

Daha bir narkotik əməliyyatı

Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Qoşunları Komandanlığının "Göytəpə" sərhəd dəstəsinin xidməti ərazisində külli miqdarda narkotik vasitənin İran İslam Respublikasından Azərbaycan Respublikasına keçirilməsinin qarşısı alınıb.

Keçirilmiş sərhəd axtarışı və əməliyyat tədbirləri nəticəsində oktyabr ayının 24-də ümumi çəkisi 15 kiloqram 705 qram narkotik vasitə (12 kq 460 qram mariyuana, 3 kq 245 qram tirək), oktyabrın 26-da isə ümumi çəkisi 49 kiloqram 60 qram narkotik vasitə (46 kq 45 qram mariyuana, 3 kq 15 qram heroin) və 550 ədəd narkotik tərkibli metadon M-40 həbi aşkar olunaraq götürülüb.

Faktlar üzrə əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Mehdiyevin məktubu müxalifətdə aranı qatdı

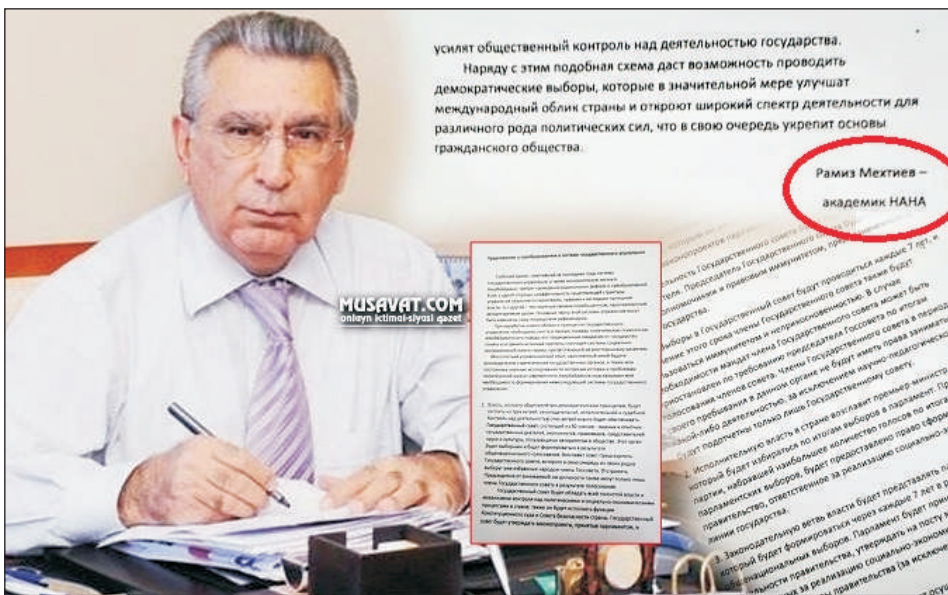
Arif Hacılı deyib ki, "Dövlət Şurası" yaratmaq ideyasını Etibar Məmmədov da müxalifətə təklif edibmiş...

Prezident Administrasiyasının və Milli Elmlər Akademiyasının sabiq rəhbəri Ramiz Mehdiyevin Rusiyaya yazdığı məktubun mətninin yayılması yenə də geniş müzakirələrə səbəb olub. Ondan başlayaraq ki, məktubun saxta ola biləcəyi haqda iddia var. "Mehdiyevin Rusiyaya ünvanladığı məktubun saxta olduğunu deyənləri də başa düşmək mümkündür. Çünki Mehdiyevin hər şeyi saxtadır: alimliyi də, akademikliyi də, dövlət xadimliyi də, "dərindənliyi" də və sair". Bu sözləri sabiq deputat, "Yeni Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru, tanınmış YAP-çı, uzun illər Ramiz Mehdiyevə qarşı açıq mübarizəsi ilə tanınan Alqış Musayev qeyd edib.

O bildirib ki, saxtakarlıq Mehdiyevin xislətidir: "Bu səbəbdən Mehdiyevin adı çəkilən kimi ilk xatırlanan saxtakarlıq anlayışı olur. O məktub da Mehdiyevin saxtakarlığının ifadəsidir. Amma faktdır, saxta deyil".

R.Mehdiyevin yaşadığı villada axtarış zamanı müstəntiqlər maraqlı mənzərənin şahidi olub. Gununsesi.info xəbər verir ki, PA-nın sabiq rəhbəri villada otaqların birini iclas salonu edib. "Belə ki, salonun başında özü üçün kreslo qoyduran Mehdiyev 50-60 nəfərin oturması üçün oturmaqlar da qoydurub. Bundan başqa, Mehdiyevin oturduğu masanın sağ tərəfində çıxışçılar üçün nəzərdə tutulan tribuna da qurulub. Görünür, Ramiz Mehdiyev gizli fəaliyyətinə buradan başlayıbmiş. Amma Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin onun bu məkrli planını yarımcıq qoyması səbəbindən Ramiz Mehdiyevin iclas salonu da iştirakçısız qalıb", - deyər xəbərdə iddia olunur.

"Mehdiyevin ölkəmizdə dövlət çevrilişi məqsədi ilə Moskvaya göndərdiyi iddia edilən məktubunda dövlət idarəçiliyinin yeni modeli təklif olunur. Bu məktubun həqiqi və ya feyk olmasından asılı olmayaraq, seçki, referendum, islahat, hakimiyyət bölgüsü və sair demokratiya atributlarının gen-bol təkrarlanmasına baxmayaraq, təklif edilən model gerçək diktaturaya zəmin yaradan avtoritar hakimiyyət sistemidir.

Musavat Partiyasının başqanı İsa Qəmbər belə qeyd edib. "Açar cümlə budur: "Qanunverici, icraedici və məhkəmə hakimiyyətinin fəaliyyətinə nəzarət Dövlət Şurası tərəfindən həyata keçiriləcək". Bu orqanın seçki yolu ilə formalaşacağı vədi heç kimi aldada bilməz", - o bildirib.

Mehdiyevin "Dövlət Şurası" adlı yeni idarəetmə modeli təklifi də ciddi müzakirə mövzusunə çevrilib. Yada salaq ki, məktubda ölkədə qanunverici, icra və məhkəmə hakimiyyətlərinin fəaliyyətinə nəzarətin 50 nəfərlik "Dövlət Şurası" adlı quruma verilməsi təklif olunur. Bu orqanın tərkibinə dövlət xadimləri, iqtisadçılar, hüquqşünaslar, elm və mədəniyyət nümayəndələrinin daxil edilməsi nəzərdə tutulur.

Musavat Partiyası Ali Məclisinin sədri Arif Hacılı deyib ki, Mehdiyevin bu ideyası yeni deyil, oxşar modeli 2003-cü ildə Etibar Məmmədov təklif edib. "Bu, təqribən 2003-cü ildə Etibar Məmmədovun bizə təklifinin oxşarıdır.

Dövlət Şurası sədrinin ümumxalq səsverməsindən keçmədən dövlətə rəhbərlik etməsi modeli", - Arif Hacılı bildirib.

Məsələ ilə əlaqədar Etibar Məmmədovun reaksiyası maraqlı olub. E.Məmmədov Arif Hacılına "cəfəng adam" olduğunu və belə adamlara cavab vermədiyini bildirib, onun iddialarını isə cəfəngiyyət adlandırıb.

R.Mehdiyevin YAP-dan çıxarılması mövzusu da aktuəldir. "Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri, AMEA-nın keçmiş prezidenti Ramiz Mehdiyevlə bağlı həbs qərarı verilib və artıq onun digər əməlləri də üzə çıxır. Yeni Azərbaycan Partiyasından da (YAP) onun çıxarılması ilə bağlı məsələyə mütləq baxılacaq. Bununla bağlı konkret vaxt deyə bilmərəm. Amma əminəm ki, o, YAP-da qalmayacaq". **YAP İdarə Heyətinin üzvü və Veteranlar Şurasının sədri Arif Rəhimzadə** belə deyib. O bildirib ki, Mehdiyev Azərbaycanla dövlət çevrilişi həyata keçirmək üçün Rusiyanın müəyyən strukturlarının rəhbərlərinə yazdığı məktubdan xəbəri yoxdur: "Amma onunla bağlı nə qədər sənəd üzə çıxsa belə, mən onun haqqında mənfəi fikirdəyəm".

Arif Rəhimzadə hesab edir ki, bu kimi faktların çoxluğunun azlığının heç bir mənası yoxdur: "Bu adam oradan, yəni Prezident Administrasiyasından getməli idi. Çünki onun qanunazidd hərəkətləri çox olub".

Deputat Musa Quliyev də Mehdiyevin Azərbaycanla dövlət çevrilişi həyata keçirmək üçün Rusiyanın müəyyən strukturlarının rəhbərlərinə yazdığı məktubu şərh edərkən bildirib. Deputat "Teleqraf"a deyib ki, millətə, dövlətə xəyanətdən ağır ittiham yoxdur: "Ramiz Mehdiyevin ünvanladığı məktubda "Dövlət Şurası" yaradılması ilə bağlı təklifinə gəlcə, bu, sovet rejiminin naftalın qoxuyan tefəkkürüdür. O düşüncəni

"Mənim belə romanım olub..."

Fəzail Ağamalı: "Bu məsələnin yoldaşımdan başqa heç kimə dəxli yoxdur"

"Mənim şəxsi həyatımın indi gedən proseslərə nə dəxli var ki? Bu, mənim şəxsi həyatımdır. Nikahdankənar oğlunun olduğunu danmıram. Sözümlə hər zaman düz deyən və ləyaqətini gözləyən bir kişi kimi demişəm ki, bəli, mənim belə romanım olub və bundan bir uşaq doğulub. Bu məsələnin mənim yoldaşımdan başqa heç kimə dəxli yoxdur. O da bu məsələni bilir, ona bunu mən özüm demişəm".

Bunu Musavat.com-a açıqlamasında Fəzail Ağamalı nikahdankənar oğlunun olması ilə bağlı yayılan xəbərlərə münasibət bildirərək deyib.

O bildirib ki, bu əhvalatla görə həyat yoldaşından zamanında üzr istəyib və xanımı onu bağışlayıb: "Bu hadisədən sonra həyat yoldaşımla 40 il bərabər ömür sürmüşük. Bu xəbərlərdən Ramiz Mehdiyevin iyrenci üfunətinin iyi gəlir. Düşünürəm ki, belə məlumat sızmalarının arxasında Ramiz Mehdiyev dayanır. Məni nə bu, nə də bundan betər başqa bir əhvalat yolumdan döndərəcək. Mən Ramiz Mehdiyevə 25 il bundan öncə xain, şərəfsiz demişəm. O, Azərbaycan xalqının, müstəqilliyinin düşmənidir. Bu əhvalatı üzə çıxarmaqla, haqqımda məlumat sızdırmaqla, yazılar yazdırmaqla susdurmaq xəyalı yaşayan Ramiz Mehdiyevin xəyalı ürəyində qalacaq. Məgər bu qıssadır? Kişinin kişi ilə mübarizəsinin də bir xətti, motivi olar. Ramiz Mehdiyev, mən bir dəfə də olsun sənin şəxsi həyatına müdaxilə etməmişəm? Heç etməmişəm. Heç kimin şəxsi həyatına ömür boyu müdaxilə etməmişəm. Azərbaycan vətəndaşının şəxsi həyatı dövlətin qanunları ilə qorunur. 1987-ci ildə oğlum İlqarın anası ilə tanış olanda mən siyasətdə deyildim. Sovet hökumətinin yaşayan dövrü idi. Mən o qadınla bir roman yaşadım. 40 ildən sonra bunu üzə çıxarmaq ayıbdır. Bu məlumatı mətbuata verən də ən şərəfsiz adamdır. Mən belə adamlarla mübarizə aparmıram.

Əgər mənim bir qadınla münasibətim olubsa və oğlum doğulubsa, onu niyə gizlədim ki? Şəxsi həyatımın kimə dəxli var? Mənim baxışlarımı, siyasətlə bağlı fikirlərimi müzakirə etsinlər. 40 il bundan öncə yaşananları üzə çıxarmağın nə mənası var? Mən zamanında o uşağa qayğıyı göstərmişəm. 10-15 ildir ki, nə onunla, nə də anası ilə əlaqəm var. Ehtiyac duyub mənimlə əlaqə saxlamırlar, mən də onlarla əlaqə saxlamıram".

Qeyd edək ki, Ana Vətən Partiyasının sədri Fəzail Ağamalı nikahdankənar oğlunun olduğu üzə çıxıb. Oxu24.com saytının özəl mənbədən əldə etdiyi məlumata görə, həmin şəxs 1987-ci il təvəllüdü Ağamalıyev İlqar Fəzail oğludur. İlqar Ağamalıyev hazırda biznes fəaliyyəti ilə məşğuldur.

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Musavat"

həyata keçirmək normal ağıla sığmayan bir şeydir. Vəzifədən gedəndən sonra AMEA-da, nəvəsinin toyunda oyunlar çıxardı. Bunların hamısı dövlətə meydan oxumaq idi. Dinc durmaq, xalqından üzr istəmək əvəzinə, Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlər bir az soyuyan kimi, xəyanət addımı atdı. Bunu heç kəsə bağışlamaq mümkün deyil. Hüquq-mühafizə orqanları da bu məsələ ciddi münasibətlərini bildirirlər, araşdırmalar gedir. Məxfilik qorunduğu üçün hələlik geniş informasiyalara sahib deyilik. Amma yəqin ki, bunlar zamanla ictimaiyyətə də açıqlanacaq. Bu, həm də görk olmalıdır. Azərbaycan dövləti heç vaxt olmadığı qədər indi çox güclüdür. Cənab Prezidentin reytingi 100 faiz üzərində-

dir, xalqın etimadını qazanıb. Belə bir halda xəyanət yolu tutmaq bəlkə də Allahın cəzasıdır".

Deputat "Dövlət Şurası"nın 50 nəfərlik siyahısında müxalifət liderlərinin olması ilə bağlı yayılan xəbərlərə də münasibətini açıqlayıb: "Siyahıda müxalifət liderlərinin olması ilə bağlı xəbərlər mənim üçün heç də təəccüblü deyil. Bu məsələ ortaya çıxandan sonra xaricdə oturub Azərbaycanda aranı qarışdırmaq istəyənlər çox fəallıq göstərirlər. Bu da məsələnin təsədüf olmadığını göstərir. Düşünürəm ki, istintaq çox ciddi nəticələr ortaya qoyacaq".

Xatırladaq ki, Səbail Məhkəməsinin qərarı ilə PA-nın sabiq rəhbəri barəsində 4 aylıq ev dustaqlığı qətimkan tədbiri seçilib.

■ **"Yeni Musavat"**

Rusiya Azərbaycanla humanitar əlaqələrin qurulmasını azərbaycanlı tərəfdaşları ilə eyni dərəcədə bərpa etməyə hazırdır. APA-nın Moskva bürosu xəbər verir ki, bunu Rusiya Federasiyası Prezidentinin Beynəlxalq mədəni əməkdaşlıq üzrə xüsusi nümayəndəsi Mixail Şvidkoy “RIA Novosti”yə bildirib.

Onun sözlərinə görə, Rusiya ilə Azərbaycan arasında mədəni əlaqələrin bərpa edilməsi üçün heç bir dərin səbəb yoxdur: “Biz həmişə demişik ki, Rusiya tərəfdaşlarının hazır olduğu hər şeyə hazırdır. Azərbaycanlı dostlarımız və həmkarlarımız humanitar əlaqələrin, elm, təhsil və mədəniyyət sahələrində əlaqələrin bərpasına nə dərəcədə hazırdırlarsa, biz də eyni dərəcədə hazırıq”.

O, Rusiya və Azərbaycanı çoxəsrlik tarixin bağladığını, xalqların bir-biri ilə sıx bağlı olduğunu və hər iki ölkədə cəmiyyətin əsasını təşkil edən eyni mənəvi və əxlaqi dəyərləri paylaşdıqlarını qeyd edib: “Mənə elə gəlir ki, münasibətlərimizi tam bərpa etməmək üçün heç bir dərin səbəbimiz yoxdur”.

Qeyd edək ki, Şvidkoy münasibətlərin gərgin olduğu vaxtda anti-Azərbaycan kampaniyasına qoşulmuşdu. Şvidkoy iddia etmişdi ki, Azərbaycanda Rusiya mədəniyyəti “ləğv edilir”. Azərbaycan torpaqlarında illegal formada quraşdırılan erməni əsilli rəssam İvan Ayvazovskinin büstünün götürülməsi ilə bağlı narazılığı da mehız Mixail Şvidkoy etmişdi.

Rusiya mediasında da Bakı-Moskva münasibətlərinə diqqət var. Politoloq Mixail Neyjmakov “Svobodnaya pressa”ya müsahibəsində deyib ki, 2025-ci ilin noyabr-dekabr aylarında iki ölkənin həm iqtisadi, həm də

təhlükəsizlik blokları arasında intensiv təmasların olacağını gözləmək olar. Moskva ilə Bakı arasında pragmatik dialoqun gələcək inkişafı tamamilə mümkündür. Mixail Neyjmakov həmçinin iddia edib ki, Moskva ilə Bakı arasında gərginliyin yenidən güclənməsi Ermənistanda parlament seçkiləri kampaniyasının rəsmi başlanması ərəfəsində və ondan sonra, təqribən 2026-cı ilin fevral-martından iyun ayına kimi müşahidə oluna bilər: “Lakin bu o demək deyil ki, belə gərginliklər mütləq şəkildə açıq şəkildə ictimailəşəcək”.

Politoloq Azad Məsiyev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Rusiya bizim əzəli və əbədi qonşumuzdur, bu reallığı dəyişmək mümkün deyil: “İki qonşu dövlət arasında münasibətlərin yaxşı olması hər ikisinin milli maraqlarına uyğundur. Əvvəla, onu qeyd edirəm ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsi ilə əlaqədar Rusiyanın Avropa ilə əlaqələri demək olar kəsilib. Belə vəziyyətdə Rusiyanın cənub cinahının açıq olması Rusiyanın strateji planıdır. Çünki Rusiya Cənubi Qafqaz üzərindən İrana, oradan İran körfəzinə, Hind okeanına çıxmaq imkanı əldə etməkdir. Eyni zamanda Rusiyadan Azərbaycan üzərindən İrana qaz kəmərinin çəkilməsi planlaşdırılır. Cənubi Qafqazın aparıcı dövləti Azərbaycan olduğu üçün ən müxtəlif sahələr üzrə yaxşı

Moskva ilə Bakı arasında təhlükəsizlik müzakirələri

Rusiyalı politoloqa görə, ölkələr arasında yeni gərginlik Ermənistanda parlament seçkiləri ərəfəsində ola bilər, yerli ekspert isə fərqli düşünür

əməkdaşlıq Rusiyanın strateji maraqların cavab verir. Münasibətlərin yaxşı olması Azərbaycanın da maraqlarına zidd deyil. 2022-ci ilin fevralında Azərbaycan Prezidenti ilə Rusiya Prezidenti arasında 43 maddədən ibarət əməkdaşlıq münasibətlərinə aid ciddi bir sənəd imzalanıb. Bu sənədin hər bir müddəası iki dövlət arasında münasibətlərin yaxşı olmasına hesablanıb. Sənəddə təhlükəsizlik məsələlərinə

də yer ayrılıb. Məsələyə bu baxımdan da yanaşdıqda Azərbaycanla Rusiya arasında təhlükəsizlik məsələləri ilə bağlı müzakirələri, əməkdaşlığı təbii hesab edə bilərik. Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlər ötən ilin dekabrından sonra yarım ildən artıq müddətdə soyuqlaşsa da artıq münasibətlər düzəlməkdə və inkişaf etməkdədir. Vladimir Putinlə İlham Əliyev arasında yaxşı münasibətlər də iki dövlət

arasında bundan sonrakı dövrdə münasibətlərin perspektivi üçün nikbinlik yaradır”.

Politoloq dedi ki, Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin yaxşılaşmasını istəməyən Qərbdəki dairələr və Ermənistandır: “Azərbaycanla Rusiya arasında əlaqələrin qırılması və münasibətlərin korlanmasından Ermənistan ölkəmizə qarşı istifadə edib. Bu faktdır. Rusiyanın siyasi elitasında, həm də medi-

asında erməni millətindən çoxlu sayda insanlar təmsil olunur. Onlar da daim Azərbaycan-Rusiya münasibətlərini pozmaq istiqamətində iş aparırlar. Azərbaycan və Rusiya dövlətinin maraqlarına qarşı olan bu fəaliyyətin nəticələrinin olmaması hər iki dövlətin atdığı və atacağı düzgün addımlardan asılıdır. Müşahidələr göstərir ki, artıq həm Rusiya, həm də Azərbaycan tərəfi humanitar-mədəni, iqtisadi əlaqələrin inkişafını istəyir. Diqqət edirsinizsə, bir neçə ay öncəyə qədər Azərbaycana qarşı sərt mövqeyi ilə seçilən bir sıra Rusiya siyasətçiləri, rəsmiləri də mövqələrində müsbətə dəyişiklik edərək Rusiya-Azərbaycan əməkdaşlığının, əlaqələrinin dərinləşdirilməsinin vacibliyindən danışmağa başlayıblar. Onlardan biri də Mixail Şvidkoydur. Bu mövqə dəyişikliyi müsbət tendensiya deyil və ümid yaradır ki, qarşıdakı zamanlarda Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin yenidən gərginləşəcəyi proqnozları heçə çıxacaq”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Fransa casusunun məhkəmə işi

Şahid ifadələri Martin Ryanın əməllərini üzə çıxarır

Fransaya casusluqda ittiham edilərək həbs olunan Martin Ryan və dövlətə xəyanətdə təqsirləndirilən Azad Məmmədlinin barəsində Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində (DTX) başlanılmış cinayət işi üzrə məhkəmədə şahidlər ifadə verib.

“Report”un məlumatına görə, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Elmin Rüstəmovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə iş üzrə şahid qismində ifadə verən K.Y. Martin Ryanla 2019-cu ildə Bakıda fəaliyyət göstərən “World Business Centre”də tanış olduğunu deyib. K.Y. qeyd edib ki, həmin ərəfələrdə fransız dilini öyrənmək qərarına gəlib və fransızcanın tədrisi ilə məşğul olan Martin Ryanla tanış olub. Lakin sonradan Martin Ryanın tədris metodu və qeyri-peşəkar yanaşmasından narazı qalaraq kursdan ayrıldığını deyib. O bildirib ki, hərbiç olduğunu gören Martin ondan harada və hansı vəzifədə işlədiyini soruşub. Şahid qeyd edib ki, sonrakı görüşlərdə Ryan Bakıda hansı ünvanda və kimin-

lə yaşaması barədə ona sual- cavab verib. O da Martinin bu suallarını cavablandıraraq deyib.

Digər şahid N.M. ifadəsində qeyd edib ki, “World Business Centre”də fəaliyyət göstərən, xarici dillər üzrə təlimlərin keçirilməsini təşkil etməklə məşğul olan “Linguist” MMC-nin rəhbəri və “Expert Services FZE” MMC-nin icraçı direktorudur. Təxminən 2 ay müddətində Martin Ryan şirkətdə fransız dili üzrə təlim keçib. Həmin müddətdə M.Ryan DSX-də işləyən

K.Y.-yə və Rusiyanın Azərbaycanlı səfirliyində işləyən O.K.-yə fransız dili üzrə təlim keçib. Şahid qeyd edib ki, Fransa səfirliyinin keçirdiyi bir neçə tədbirdə M.Ryanla görüşüb, lakin onunla başqa hər hansı söhbəti olmayıb.

Şahid Z.M. isə bildirib ki, o, 2008-ci ildə tələbə yığıncağında Fransa vətəndaşı, əslən belaruslu olan Qleb Jarkov adlı tələbə yoldaşı vasitəsilə həmin vaxt “Monpelye 3” universitetində təhsil alan M.Ryanla tanış olub. Şahid bildirib ki, təhsil

lindən sonra Fransada stabil işi olmadığı üçün Azərbaycana qayıdaraq müxtəlif dil kurslarında fransız dili müəllimi kimi işləyib və həmin kurslarda Azad Məmmədli ilə tanış olub. Qeyd edib ki, Azad Məmmədli onun tələbəsi olub.

2019-cu ildə Ramin adlı tələbə yoldaşı ona zəng edib M.Ryanın Azərbaycana gələcəyini, buna görə də sonuncunun yaşamağı üçün kirayə ev lazım olduğunu bildirib. Sonrakı vaxtlarda bir müddət o, Martinlə birlikdə Bakı şəhərin-

dəki mənzillərin birində kirayədə yaşamağa başlayıblar. Şahid Z.M. bildirib ki, A.Məmmədlini sonradan M.Ryanla tanış edib. Belə ki, o, 2020-ci ildə Bakı bulvarında Martin Ryanla gəzişərkən Azad Məmmədli ilə rastlaşıb. Bundan sonra A.Məmmədli ilə M.Ryanın dostluq münasibəti yaranıb. A.Məmmədli həmin vaxtdan sonra Martin Ryanla dəfələrlə təkliddə görüşüb. Şahid qeyd edib ki, Azad bir neçə il əvvəl Şimali İrlandiyaya işləmək üçün gedib. Getməmişdən əvvəl Martin onu Fransa səfirliyinin əməkdaşları Frederik Devos və Loran Qrardla görüşdürüb. Həmin vaxt adları çəkilən şəxslər Azadı məxfi əməkdaşlığa cəlb etməyə çalışıblar. Şahid Z.M. bildirib ki, Martin bir dəfə ona Fransa xüsusi xidmət orqanının nümayəndələrinin yazılı formada tapşırğını kitabın arasına qoyub Azada verdiklərini deyib.

Azad isə onlardan məxfi əməkdaşlıq etməyin qarşılığında Fransa vətəndaşlığı tələb edib. Martin ona Fransa xüsusi xidmət orqanının İran və Rusiyanın Azərbaycan Respublikasında olan fəaliyyəti ilə yaxından maraqlandığını bildirib.

Şahid deyib ki, o, sonradan əməkhaqqının az olması ilə əlaqədar əvvəlki işindən

çıxıb və Fransa səfirliyinə tərcüməçi vəzifəsi üçün müraciət edib. Belə ki, onun səfirlikdə işləməyi üçün M.Ryan ərizə ilə öz adından Fransa səfirliyinə müraciət edib. O, bu müraciətdən qısa müddət sonra Fransa səfirliyindən müsahibəyə dəvət olunub və bir müddət sonra orada işə başlayıb.

Z.M. öz şahid ifadəsində deyib ki, Fransa xüsusi xidmət orqanının əməkdaşları İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycanda, eləcə də Rusiya, İran və Türkiyədə baş verən ictimai-siyasi dəyişikliklərlə maraqlanıblar. Martinlə söhbət zamanı sonuncu ona Azadın Fransa xüsusi xidmət orqanları ilə əməkdaşlıq etməyinə baxmayaraq, həmişə Rusiya xüsusi xidmət orqanından qorxduğunu deyib. Frederik həmişə Martinə Bakıda yaşayan ruslardan uzaq durmağı tapşırıb.

Növbəti iclas noyabrın 24-ü digər şahidlərin dindirilməsi ilə davam edəcək.

Qeyd edək ki, DTX tərəfindən təqsirləndirilən şəxslər 2023-cü il dekabrın 4-də həbs olunublar. “Merkorama” MMC-nin baş direktoru olan Martin Ryana qarşı AR Cinayət Məcəlləsinin 276-cı (casusluq) maddəsi üzrə ittiham irəli sürülüb.

AvroNest Parlament Assambleyasının oktyabrın 28-dən 30-dək İrəvanda keçiriləcək iclasında Azərbaycan parlamentinin nümayəndə heyətinin iştirak etməmək qərarı rəsmi Bakının Avropa qurumları ilə münasibətlerini yenidən gündəmə gətirib.

Nümayəndə heyətinin rəhbəri Tahir Mirkişili deyib ki, AvroNest PA-nın yarısını təşkil edən Avropa Parlamentinin qəbul etdiyi sənədlər, bəyanatlar Azərbaycanın dövlət suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə qarşıdır: "Bu bəyanatlar həm də regionda Azərbaycan və Ermənistan arasında gedən sülh prosesini dəstəkləmir, əksinə, regionda düşmənciliyin davam etməsində maraqlı olan qüvvələrin dəyirmanına su tökülür. Bu barədə Azərbaycan Milli Məclisi dəfələrlə etiraz bəyanatları verib. Bu ilin avqust ayında Vaşinqtonda Azərbaycan Prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında keçirilən sülh görüşündən sonra bütün dünyanın alqışladığı bu hadisə ilə bağlı Avropa Parlamentinin qeyri-konstruktiv bəyanatı Azərbaycan nümayəndə heyətinin bu təşkilatla əməkdaşlığına ciddi zərbə vurub. Bu səbəblərdən İrəvanda keçiriləcək plenar iclasda iştirak etməyəcəyik. Təşkilatın rəhbərliyinə də bu iradlarımızı bildirmişik. Qeyd edim ki, bu qərar tədbirin Ermənistanda keçirilməsi ilə bağlı deyil. Bu gün Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh artıq təmin olunub, münasibətlərin normalaşdırılması istiqamətində əməli addımlar da atılır".

AvroNest Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan, Moldova, Ukrayna və Belarusun parlamentarilərinin birgə əməkdaşlığına əsaslanan qurumdur. Bu təsisat beynəlxalq dialoq üçün yeni platformalar yaratmaq cəhdi idi. Lakin qərarlıqlıq, qərəzli diskurs və ikili standartlar bu təsisatı yararsız bir quruma çevirdi. Azərbaycan dəfələrlə bu qurumdakı haqsız qərarlara görə fəaliyyətini dayandırmaq istəyib.

Yada salaq ki, Azərbaycan ötən ilin yanvarından, Gürcüstan isə bu ilin yanvarından AŞ PA-dakı fəaliyyətini dayandırır. Hər iki ölkəyə qarşı irəli sürülmüş ittihamların motivi aşağı-yuxarı eynidir. Azərbaycanda insan haqlarının pozulması mövzusunda şərtlər irəli sürülüb. Avropa Şurası Gürcüstandan isə ötən ilin oktyabrında bu

ölkədə keçirilmiş parlament seçkilərinin nəticələrinin ləğvinə, qanunsuz aksiyalarda tutulanların azadlığa buraxılmasını, yeni parlament seçkilərinin keçirilməsini tələb etdiyi üçün Gürcüstan nümayəndə heyəti də fəaliyyətini dayandırmaq məcburiyyətində qaldı.

Azərbaycanla danışıqlar-

tanda keçirilən AvroNest tədbirində iştirak edib. Amma hazırda Azərbaycanla Avropa institutları arasında bir gərginlik yaşanır. Bu vəziyyətin səbəbi də həmin institutlar tərəfindən Azərbaycana qarşı qərəzli münasibətin formalaşmasıdır. Yeni obyektivlikdən kənar, həqiqətə uyğun olmayan, birtərəfli mövqe

şə qəbul etdikləri həmin sənədlərin hüquqi təsiri, nəticəsi olmasa, imperativ olmasa da, hər halda, dövlətimizin adına xələl gətirən sənədlərdir. Ona görə də Azərbaycan haqlı olaraq Avropa Parlamenti, AvroNest kimi təşkilatlara etirazını ortaya qoyur. Etiraz formalarından biri də onların keçirdiyi tədbirə qatıl-

AŞ PA-dan sonra AvroNest böhranı

Avropa təşkilatlarının qeyri-konstruktiv bəyanatları Azərbaycan nümayəndə heyətinin bu qurumla əməkdaşlığına ciddi zərbə vurub

da heç bir irəliləyiş yoxdur, rəsmi Bakı quruma bağlı İnsan Haqları Məhkəməsinin qərarlarının icrası öhdəliyindən imtina edib, AŞ üzvlüyündən çıxmaq barədə qərarı da istisna etməyib. Gürcüstanla bağlı son gelişmə isə budur ki, Strasburq ölkəni AŞ-dən çıxarmaqla hədələyir. Azərbaycan ötən ilin yanvarından, Gürcüstan isə bu ilin yanvarından AŞ PA-dakı fəaliyyətini dayandırır.

Yeri gəlmişkən, rəsmi Tiflis də Ermənistandakı tədbirdə iştirakdan imtina edib. Azərbaycanın Avropa təsisatları ilə münasibətlərindəki böhranın sonu nə olacaq?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan nümayəndə heyəti AvroNestin İrəvanda keçirilən tədbirində iştirak etməməsinin səbəbi tədbirin Ermənistanda keçirilməsi ilə bağlı deyil: "Əvvəllər bizim nümayəndə heyəti elə Tahir Mirkişilinin rəhbərliyi altında Ermənis-

nümayiş etdirməklə Azərbaycan əleyhinə qətnamələrin qəbul edilməsi başa düşülən deyil. Biz Avropa Şurası Parlament Assambleyasındakı vəziyyəti artıq bir ildən çoxdur müşahidə edirik. Biz Avropa Şurası Parlament Assambleyasında səssərmədə iştirak etmirik və Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə hakimlərin seçkisində bizim səssərmə hüququmuz yoxdursa, təbii ki, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin, həmçinin AŞ PA-nın qərarlarını da tanımaq hüququmuz var. AvroNest də onun kimi - Avropa İttifaqı, Avropa Parlamenti Azərbaycana qarşı həтта çox az sayda iştirak edənlərin səviyyəsində qərarlar qəbul edir. 750 deputatı olan Avropa Parlamentinin iclasında həтта 60-70 nəfər deputat iştirak edəndə belə, həmin iclasda Azərbaycana qarşı sənədlər qəbul edirlər və yayırlar. Bu, artıq açıq-aşkar qərəzdir. 750-yə nisbətə həтта 70 deputat iştirak etsə də, qəbul etdikləri qərarı rəsmi sənəd kimi yayırlar. Düzdür, bizə qar-

mamaqdır".

Komitə sədrinin fikrincə, nə qədər ki, Avropa Parlamenti, Avropa Parlamentinə bağlı AvroNest, eləcə də Avropa Şurası Azərbaycana qarşı qərəzini davam etdirəcək, Azərbaycan bu təşkilatların işində iştirak etməyəcək: "Onlar Azərbaycana münasibətlərini dəyişməyincə münasibət düzəlməyəcək və onların tədbirlərində iştirak etməyin mənası yoxdur. Azərbaycan özünə hörmət qoyan dövlətdir. Bunu Azərbaycana qarşı qərəzli mövqedə olan təşkilatlar anlamalıdır. Həmin təşkilatlar erməni diasporuna bağlı lobbilərinin diktəsi ilə Azərbaycana qarşı qərəzli münasibətə son qoymalıdır. Problemin həlli yolu budur. Hazırkı şəraitdə isə Azərbaycan parlamentinin nümayəndə heyətinin AvroNestin İrəvanda keçirilən tədbirində iştirakdan imtina etməsi çox düzgün və məntiqli addımdır. Eləcə də Gürcüstanın da imtina etməsi düzgün mövqedir. Bu da Gürcüstanın etirazıdır".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

"İnanmıram ki, Əliyevlə Ərdoğan İrəvana getsin"

Ermənistan Azərbaycan və Türkiyə liderlərini İrəvana dəvət edib. Xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Türkiyə və Azərbaycan prezidentlərinin gələn ilin mayında keçiriləcək Avropa Siyasi Birliyinin toplantısına qatılmaq üçün dəvət edildiklərini bildirib.

İndiki halda əsas maraq doğuran məsələ Türkiyə və Azərbaycanın dəvətə necə cavab verəcəyidir.

Mövzu ilə bağlı Modern.az-a danışan **Türkiyə Böyük Millət Məclisinin deputatı, Türkiyə-Azərbaycan Dostluq Qrupunun sədri Şamil Ayrım** bildirib ki, sülh istənilirsə, dialoq yolları bağlanmamalıdır: "Cənab Prezident İlham Əliyevlə Ermənistanın baş naziri cənab Nikol Paşinyan arasında xüsusilə də Vaşinqton görüşündən sonra yaxşı dialoq mühiti yaranıb. Azərbaycanın bir sıra jestləri oldu, məhdudiyyətləri aradan qaldırdı, Ermənistan bəzi sənədlərdən Ağrı dağı simvollarını çıxardı, Türk Hava Yolları Ermənistanə uçur. Bütün bunlar irəliyə doğru yeni bir sistemin xəbərcisidir. İndi birçə gözləntimiz, şərtimiz qalıb, o da Ermənistan Konstitusiyasına dəyişiklik edilməsidir. Ölkə başçılarımızın İrəvana gedib-getməyəcəyi məlum deyil. Ermənistanda gələn il parlament seçkiləri keçiriləcək".

Ş.Ayrım Azərbaycan və Türkiyə liderlərinin Avropa Siyasi Birliyinin toplantısında iştirak ehtimalının olduqca aşağı olduğunu vurğulayıb: "Cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanla cənab İlham Əliyevin İrəvandakı toplantıda iştirak ehtimalının yüksək olduğunu düşünmürəm. İndiki situasiya üçün ehtimal 50%-dən aşağıdır. Çünki Ukraynadakı hadisələr, bəzi regional problemlər var. İndi onsuz da qəti cavablar verilməz. Şəraitə, mövcud duruma baxılır. Qəti bir şey demirəm, çox yaxın ehtimal görmürəm".

Bakıda beynəlxalq parlament konfransı başladı

Milli Məclisdə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının qəbul edilməsinin 30 illiyinə həsr olunmuş beynəlxalq parlament konfransı keçirilir.

Konfrans "Konstitusiya müasir dünyada dövlətlərin müstəqilliyinin və suverenliyinin təməli kimi" mövzusunda həsr olunub.

Konfrans çərçivəsində iştirakçılar müasir dövlətlərin hüquqi əsaslarının möhkəmləndirilməsində konstitusiyaların rolu, dövlətlərin suverenliyi və milli müstəqilliyinin qorunması istiqamətində fikir mübadiləsi aparacaqlar.

Tədbirdə 20-dək ölkənin parlament nümayəndə heyətlərinin, eləcə də 5 beynəlxalq təşkilatın təmsilçilərinin iştirakı gözlənilir.

Ötən həftə mühüm hadisələri sırasında Vaşinqtonda Hudson İnstitutunun təşkilatçılığı ilə “ABŞ Cənubi Qafqazda” adlı konfrans da var. Çünki bu konfrans ABŞ-Azərbaycan əlaqələrinin inkişaf perspektivləri baxımından diqqət çəkib.

Konfransda ABŞ-nin vaşinqtonda Ermənistan və Azərbaycan arasında imzalanmış saziş, eləcə də regional proseslər müzakirə olunub. Konfransda Amerikanın aparıcı ekspertləri və rəsmiləri iştirak ediblər.

Konfransda çıxış edən Hudson İnstitutunun Yaxın Şərq Sülh və Təhlükəsizlik Mərkəzinin direktoru Mayk

dan biri prezident Trampın Azərbaycana səfəri olar. “Heç bir ABŞ Prezidenti Azərbaycana səfər etməyib. Lakin dövlət katibi Marko Rubio da belə bir səfər etsəydi, çox yaxşı olardı. ABŞ-nin dövlət katibi sonuncu dəfə 2012-ci ildə Azərbaycana səfər etmişdi”.

Məlumdur ki, Cənubi Qafqaz (Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan) Vaşinqton

Trampın Azərbaycana mümkün səfəri - kimlər nə deyir?

ABŞ-nin Bakıya artan diqqətinə Rusiyanın reaksiyası maraq doğurur; Ağ Ev lideri ilkə imza ata bilər

Doran bildirib ki, avqustun 8-də Ağ Evdə keçirilən görüş nəinki uzun müddətdir ki, münaqişənin hökm sürdüyü regionda davamlı sülhün əldə oluna biləcəyini, həm də ABŞ üçün yeni imkanların yaranacağını nümayiş etdirib.

Onun sözlərinə görə, bu, Avropa, Yaxın Şərq və Mərkəzi Asiya arasında münasibətlərin yenidən formatlaşdırılması üçün perspektivlər yaradır:

“Tramp administrasiyası başa düşür ki, Cənubi Qafqaz artıq ABŞ-nin maraqları üçün periferik deyil. Bu region global geosiyasetin əsas nöqtəsinə çevrilir. Bu, bütün dünya güclərinin maraqlarının kəsişdiyi, bəzən yaxınlaşdığı, bəzən də toqquşduğu nöqtədir. Xüsusilə Azərbaycan ABŞ üçün mühüm tərəfdaş kimi seçilir. Qərbi üçün isə bu, ən geniş regiondur. Bakı Rusiya, Türkiyə və Xəzər hövzəsi arasında yerləşən enerji qovşağı, tranzit dəhlizi və təhlükəsizlik müttəfiqi kimi unikal rol oynayır”.

Yeri gəlmişkən, Mayk Doran vurğulayıb ki, bu münasibətləri yeni müstəviyə çıxarmaq üçün ən mühüm və eyni zamanda ən sadə addımlar-

üçün strateji əhəmiyyət daşısa da, prezident səviyyəsində səfərlər nadir hallarda baş tutub. ABŞ prezidentlərindən yalnız Corc Buş 2005-ci ilin mayında Tiflisdə rəsmi səfərdə olub. O, həm də yeganə ABŞ prezidentidir ki, Cənubi Qafqaza rəsmi səfər edib. Ekspertlərə görə, Vaşinqtonun Cənubi Qafqaza diqqətinin artması fonunda Trampın regiona səfəri mümkündür.

Belə bir səfər baş tutarsa, Cənubi Qafqazda müsbət nəticələr və ciddi rezonans doğurar. Bu, eyni zamanda Tehrana və Moskvaya Vaşinqtonun mesajı olardı. Ancaq görünən odur ki, Trampın gündəliyində indi əsas məsələlər Ukrayna-Rusiya müharibəsi, Çinlə münasibətlər, Yaxın Şərq mövzusu olsa da, Cənubi Qafqaz da diqqətdən kənarda qalmır.

Lakin Trampın gəlməsi Cənubi Qafqazda qüvvələr nisbətində necə təsir edə bilər? Bəs Rusiyanın buna reaksiyası nə olar?

“Yeni Müsavat”ın suallarını cavablandıran **deputat Arzuxan Əlizadə** qeyd etdi ki, heç bir amerikalı prezidentin bölgəyə səfəri olmayıb, Corc Buşun Gürcüstana gəlişi is-

tinə olmaqla. Onun sözlərinə görə, **Trampın işə regiona ziyarəti haqda indi müxtəlif fikirlər və çağırışlar səslənir, belə bir səfər ehtimalı da olduqca yüksəkdir:** “Ağ Evdə 8 avqustda əldə olunan razılaşma Trampın Cənubi Qafqazda sülhə verdiyi ən böyük töhfədir. ABŞ lideri özü də hər fürsətdə bu nəticəni xüsusi qeyd edir. Həmçinin Zəngəzur dəhlizi onun adı ilə bağlıdır. O baxımdan dəhlizin açılması mərasimində ABŞ prezidentinin iştirakını istisna etmirəm. O cümlədən yekun sülh müqaviləsinin imzalanmasında da Trampın iştirakı mümkündür”.

A.Əlizadənin fikrincə, ABŞ Prezidentinin Cənubi Qafqazda dayanıqlı sülhə verdiyi dəstəyə görə ən azı Azərbaycana və Ermənistanla gəlmək istəyi ola bilər: “Buna Rusiya və İranın hansı reaksiya verməsindən asılı olmayaraq, onların mane olmaq cəhdləri sıfırıdır. Azərbaycan regionda yeni realqlar yaradıb, həm Moskva, həm Tehran bununla razılaşmaq məcburiyyətindədir. Ona görə Trampın səfərinə əngəl ola bilməzlər və onun

gəlişi bizim üçün də şərəf olardı. Düşünürəm ki, bu səfərin yaxın gələcəkdə reallaşması ehtimalı az deyil”.

Siyasi analitik Ramiyə Məmmədova bu səfərin reallaşmasını hələ tez hesab edir. Onun sözlərinə görə, Ağ Ev lideri daha çox xarici qonaqları qəbul edir və hər hansı ölkəyə getməyə üstünlük vermir: “Doğrudur, Vatikanda olub, avropalı liderlərlə və Zelenski ilə görüşüb, Misirdə sammitdə iştirak edib. Ancaq onun tezliklə bizim regiona gələcəyini gözləmirəm. Təbii ki, onun səfəri tarixi hadisə olardı. Bu, Azərbaycanın nüfuzunu da artıracaq. Doğrusu, bu məsələdə dost İsrailin də rolunun olmasına ehtiyac var. Onlar Trampı Azərbaycana getməyə razı sala bilər. Sadəcə, adətən belə səfərlər proqram kimi olur, yəni gələcəkdə, hər üç ölkəni ziyarət edəcək. İndi Tramp üçün Qafqaz turnesi isə prioritet deyil. Nəzərə alaq ki, Ukrayna böhranı onun gündəliyində ən qızğın məsələdir”.

Təhlilçi güman edir ki, ABŞ-Rusiya əlaqələrinin gedişatı da bu səfərə təsir göstərə bilər: “Hazırda ABŞ lideri situativ qərarlar qəbul edir. Yeni gah Kreml başçısı

Putinin nüvə sınağına Trampın sərt reaksiyası

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Rusiyanın nüvə raketləri “Burevestnik” nüvə raketləri sınaqlarını sərt tənqid edib və Putini Ukraynadakı müharibəni bitirməyə çağırıb. Tramp bildirib ki, ABŞ-nin ən yaxşı nüvə sualıtı gəmiyi artıq Rusiya sahillərində yerləşir və Moskva ABŞ ilə “oyun” oynamağa cəhd etməməlidir. Tramp vurğulayıb ki, Putin qitələrarası raket sınaqlarına yox, dörd ildir davam edən müharibəyə diqqət yetirməlidir.

ABŞ rəhbərliyi Rusiyaya qarşı yeni sanksiyaların tətbiqini nəzərdən keçirir. Son addımlar çərçivəsində “Rosneft” və “Lukoil” kimi iri şirkətlər hədəfə alınıb, əlavə məhdudiyyətlər Moskvanın hərbi maşınını zəiflətməyi nəzərdə tutur. Tramp qeyd edib ki, Ukrayna dondurulmuş rus aktivlərindən istifadə məsələsinə müdaxilə etməyəcək və bu qərar Avropa Birliyinə aiddir.

“Reuters”-in təhlilinə görə, sanksiyaların Rusiya neft ixracını tam dayandırmaq şansı az olsa da, gəlirləri kəskin şəkildə azaldacaq. Bununla yanaşı, Çin və Hindistanın mövqeyi sanksiyaların effektivliyini məhdudlaşdırır, çünki bu ölkələr hələ də rus neftini alır və hərəkətləri ABŞ ilə ticarət razılaşmaları çərçivəsində müəyyənləşdirəcək.

Trampın bəyanatları göstərir ki, ABŞ Moskva üzərində həm hərbi, həm də iqtisadi təzyiqi gücləndirir. Sanksiyalar Rusiyanın gəlirlərini azaldaraq Avropanın enerji asılılığını azaltmaq məqsədi daşıyır, lakin onlar Putini müharibəni davandırmağa məcbur etməyə hələ kifayət deyil.

Analitiklər bildirir ki, sanksiyalar Avropa və Asiya bazarlarında güc balansını dəyişə bilər, enerji qiymətlərini və ticarət strategiyalarını yenidən formalaşdıracaq. Lakin hərbi məqsədlər və Putinin davranışı üzərində birbaşa təsir hələ məhduddur. ABŞ və müttəfiqləri üçün əsas vəzifə həm iqtisadi, həm də diplomatik təzyiq vasitələrini balanslı şəkildə istifadə edərək Moskvanı danışıqlara sövq etməkdir.

“The Wall Street Journal”-in yazdığına görə, Tramp administrasiyasında Putinin sülh danışıqlarına hazır olub-olmaması məsələsində ciddi fikir ayrılığı yaranıb. Dövlət Departamentinin daxili kəşfiyyat bölməsi ehtiyatla yanaşaraq Kremlin məqsədlərinə şübhə ilə baxır, Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsi isə daha nikbin qiymətləndirmələr təqdim edir.

Bəzi analitiklər xəbərdarlıq edir ki, siyasi gözləntilərə uyğunlaşdırılmış qiymətləndirmələr ABŞ-nin milli təhlükəsizliyinə zərər verə bilər və bu fikir ayrılığı sülh prosesini qeyri-müəyyən saxlayır.

ilə görüşmək istəyir, gah onun şərtlərinin dəyişmədiyini görəndə qəzəblənib sanksiyalar tətbiq edir. Odur ki, Trampın münaqişənin həlli ilə bağlı real proqramının olduğunu düşünürəm. Belə ani qərarlar isə böhranı dərinləşdirir. Əgər Ağ Ev başçısı rusiyalı həmkarı ilə razılaşa bilərsə, Vaşinqton-Moskva münasibətlərinin tam normalaşması Trampın Cənubi Qafqaza səfərinə də təsir edə bilər. Sadəcə, belə çağırışların olması normaldır. Ağ Evdə keçirilən görüş zamanı jurnalistlərdən də bu sualı verən oldu. Tramp buna cavab olaraq demişdi ki, hər iki ölkəyə - Azərbaycana

və Ermənistanla gəlməsi mümkün ola bilər. Gəlin nəzərə alaq ki, dünyanın fəvqəlgüc dövləti üçün bizim region əhəmiyyətli olsa da, səfər etmək cəhətdən indi aktual deyil”.

Onun fikrincə, heç bir ABŞ liderinin belə bir istəyi olmayıb və onlar dünya siyasetinin daha mərkəzi yerlərinə gedirlər: “Cənubi Qafqaz ölkələri global siyasətdə böyük aktorlar deyil axı?! Bunu qəbul etmək lazımdır. Amma Trampın Azərbaycana və Prezidentə xüsusi ehtiramı belə bir səfəri gələcəkdə mümkün edə bilər”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə oktyabrın 27-də Vatikana səfər edib. Səfər Roma Katolik Kilsəsinin digər dinlərlə əlaqələrinin bünövrəsini formalaşdıran II Vatikən Şurasının əsas sənədi olan Nostra Aetate 60-cı ildönümü münasibətilə təntənəli tədbirlərə dəvət əsasında baş tutur. Şeyxülislam dinlərarası dialoq mövzusunda silsilə tədbirlərdə iştirak edib. “Yeni Müsavat” onu da bildirir ki, Şeyxülislam İslam dünyasından Vatikana rəsmi dəvət alan məhdud sayda din xadimləri siyahısındadır.

Səfər çərçivəsində QMI sədri Paşazadənin Roma Papası XIV Leo, Vatikan rəsmiləri, müxtəlif dini konfessiya-ların tanınmış din xadimləri, o cümlədən müsəlman dünyasının tanınmış dini liderləri ilə görüşləri nəzərdə tutulur.

Məlumdur ki, Vatikan bu gün həm dini, həm də siyasi mərkəzdir. Azərbaycan Vatikanın yeni rəhbəri ilə münasibətlərin qurulmasında maraqlıdır. Azərbaycanın birinci vitse-prezidentinin Vatikana son səfəri də buna sübutdur.

Yeri gəlmişkən, Allahşükür Paşazadə bundan əvvəlki Roma Papasının dövründə Vatikanda Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin nümayəndəliyinin yaradılmasını təklif etmişdi. QMI sədri bildirmişdi ki, bu, ənənəvi əlaqələrin təşkilatı baxımdan daha da möhkəmlənməsi üçün vacibdir. QMI-nin Vatikanda nümayəndəliyinin yaradılmasının bir sıra strateji üstünlükləri ola bilər. Bu nümayəndəlik bir tərəfdən dinlərarası əməkdaşlığın rəmzi kimi çıxış edəcəksə, digər tərəfdən də milli maraqların təbliğində effektiv bir vasitə ola bilər. İlk növbədə, bu nümayəndəlik vasitəsilə Azərbaycanın tolerant və dünyəvi modeli dünya ictimaiyyətinə daha aydın şəkildə təqdim oluna bilər. Xüsusilə Avropada artan İslamofobiya fonunda Azərbaycan modelinin tanınması İslam dünyası ilə Qərb arasında qarşılıqlı anlaşmanın inkişafına təkan verə bilər. Şeyxülislam Allahşükür Paşazadənin bu təşəbbüsü təşkilatı baxımdan əlaqələ-

rin dərinləşdirilməsi yönündə mühüm addım ola bilər.

Vatikanda QMI-nin nümayəndəliyinin açılmasının təbliğat baxımından nə kimi faydaları ola bilər?

Parlamentin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin üzvü Ceyhun Məmmədov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, səfərin nəticələrindən əvvəl fikir bildirmək çətindir: “Hər halda, səfərdən sonra nəticələri haqda məlumat verəcək. Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin ayrı-ayrı dövlətlərdə zaman-zaman nümayəndəlikləri olub. Belə bir nümayəndəliyin açılması nəzərdən keçirilib. Bunun faydası Azərbaycan-Vatikan əlaqələrinin daha da inkişafı və möhkəmlənməsi ola bilər”.

Deputat xatırlatdı ki, bir müddət əvvəl Mehriban Əliyeva Vatikana səfər etdi, mühüm görüşlər keçirdi, müzakirələr apardı: “Eyni zamanda Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə orada bərpa-quruculuq işləri həyata keçirilir. Bu mənada Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin orada nümayəndəliyinin açılması da əlaqələrin güclənməsinə töhfə verə bilər. Ancaq bütün nəticələr, dediyim kimi, səfərdən sonra aydınlaşacaq”.

VHP sədrinin müavini, professor Elxan Mirzəyev isə qeyd etdi ki, Azərbaycan dünyada multikultural və dini tolerantlığın olduğu ölkə kimi tanınır: “Vatikan və dünyanın digər mühüm mərkəzləri ölkəmizdə heç bir dini ayrı-seçkilik olmadığını bilir. Azərbaycanda müsəl-

Şeyxin QMI-ni Vatikana “köçürmək” niyyəti

Dünyanın siyasi və dini mərkəzində nümayəndəliyin açılmasının hansı faydaları ola bilər?

manlar, xristianlar və yəhudilər bir yerdə yaşayırlar, hər hansı diskriminasiya yoxdur. Bu baxımdan Azərbaycana böyük dəyər verilir. Bunu hər ölkə bacarmır. Vatikanın da Azərbaycana verdiyi qiymət ilk növbədə dini tolerantlığı qoruyub saxlamağımızdan irəli gəlir. Həmçinin münasibətlər həmişə yüksək olub. Bununla belə, Vatikanda zaman-zaman erməni təəssübkeşliyi də vurğulanmalıdır. Hətta bəzi konfranslar təşkil olunub, bəyanatlar səslənib. Xüsusən də ermənilərin Qarabağdan köçü məsələsində

təbliğat aparırlar. Düşünürəm ki, Vatikanla bu yöndə danışıqları artırmaq lazımdır”.

Professorun fikrincə, QMI-nin Vatikanda nümayəndəlik açmaq istəyi çoxdan var və bir neçə il əvvəl Paşazadə özü bu barədə söyləyib: “Amma nədənsə nümayəndəliyin açılması mümkün olmayıb. Burada hansı siyasi və dini səbəblərin olduğunu deyə bilmərəm, sadəcə, indi münasibətlər daha yüksək səviyyədədir. Ən əsası Mehriban xanımın Vatikan səfəri əlaqələrin dərinləşməsinə olduqca böyük

təsir payına malikdir. Bundan başqa, Vatikanın yeni Papası amerikalıdır.

Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinin hazırkı vəziyyəti onun da bizə baxışına təsir göstərə bilər”.

Qeyd edək ki, Vatikanla Azərbaycan arasında əlaqələrin 30 ildən artıq müddətə söykənən tarixi var. Vatikan 1992-ci ilin may ayında Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyandan sonra Müqəddəs Taxt-Tacla münasibətlər yüksələn xətt üzrə inkişaf edib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2005, 2015, 2020-ci illərdə Vatika-

na səfər edib və yüksək səviyyədə qarşılanıb.

QMI-nin Vatikanla ilk təmasları isə 1990-cı ilə gedib çıxır. Sovet ordusunun 20 yanvarda Bakıda törətdiyi qanlı qırğın, dinc sakinlərin kütləvi qətlə bütün dünyada ciddi rezonans verdi. Bu cinayətin dünyadan gizlədilməsinə çalışan sovet rəhbərliyinin cəhdləri baş tutmadı.

Qanlı qırğından bir neçə gün sonra Roma Papası II İohann Pavelin xüsusi tapşırığı ilə İtaliyanın məşhur “Republika” qəzetinin əməkdaşı Etsio Mauro Şeyxülislam Allahşükür Paşazadəyə zəng vuraraq qanlı qırğın barədə ilk məlumatları dünyaya çatdırdı. Roma Papasının xalqımızın o ağır günündə informasiya blokadasının yanılmasında göstərdiyi dəstək münasibətlərin yaranmasında ilk cığır sayıla bilər.

Müstəqillik qazandıqdan sonra QMI ilə Vatikan arasında münasibətlər yeni mərhələyə daxil oldu. 2004-cü ildə Şeyxülislam Roma Papası II İohann Pavelin dəvəti ilə Vatikan səfər etdi. Roma Papası ilə görüş zamanı bir sıra məsələləri müzakirə olunmuşdu.

Emil SALAMOĞLU,
“Yeni Müsavat”

“İqtidara sızmış adamlar var, onlar...”

ƏHD sədri ölkədəki mövcud ictimai-siyasi vəziyyəti necə qiymətləndirir?

“Birinci vitse-prezidentlik institutu formalaşanda demişdim ki, bu posta ən layiqli namizəd birinci xanım ola bilər. Çünki ölkəmizdəki sabitlik həm də iqtidardaxili sabitlikdən asılıdır. Mehriban xanımın təyinatı iddialı, amma gərizəkəli bir çox iqtidar təmsilçisinin gələcəklə bağlı ümidlərini puça çıxardı və onların iqtidardaxili pozuculuq fəaliyyətinin qarşısını aldı. Necə ki, zamanında mərhum prezident Heydər Əliyev İlham Əliyevi YAP-da özünə birinci müavin təyin etməklə bunu etmişdi”. Bu fikirləri Elçi.az-a açıqlamasında Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyasının sədri, deputat Qüdrət Həsənoğlu deyib.

Onun sözlərinə görə, birinci vitse-prezident təyin olunana qədər Mehriban Əliyevə İlham Əliyev kimi özünü cəmiyyətə yaxşı mənada təqdim edə bilmişdi: “O zamanlar mən iqtidar daxilindəki bir çox iddialı şəxslərin ciddi təzyiqləri ilə üzleşmişdim. Bu gün ye-

nidən o təzyiqləri hiss etməyə başlamışam. Amma o zaman olduğu kimi, indi də ölkəmizin maraqları üçün mübarizəyə hazıram. Hər zaman dövlətin birinci şəxsini zəiflətmək üçün onun yaxın ətrafı, onun üçün hər cür fədakarlığa hazır olan adamlar hədəf seçilir. Mehriban xanıma qarşı olan hü-

cumlar da buna görədir”.

ƏHD sədri Ramiz Mehdiyevin Rusiyaya yazdığı məktubla bağlı da danışdı: “Məktubla tanışlıqdan sonra ilk ağılıma gələn o oldu ki, o, yaşla əlaqədar koqnitiv funksiyaların (yaddaş, diqqət, məntiqi düşünmə, təhlil və qərarvermə) qiymətləndirilməsi

və nevropsixoloji müayinədən keçirilməlidir. ABŞ-də mütəmadi olaraq yaşlı prezidentlər belə müayinədən keçirilir”.

Deputat ölkədəki mövcud ictimai-siyasi vəziyyəti də qiymətləndirib: “Ölkəmizdə sabitlik hökm sürür, artım tempi bizi qane etməsə

də, iqtisadiyyatımız böyüyür. İqtisadi islahatların genişləndirilməsi, məhkəmə-hüquq islahatları, idarəetmədə islahatlar üçün əlverişli mühit mövcuddur. Ölkəmiz nəqliyyat habına çevrilir, Qarabağ yenidən tikilir. Xaricdən gələn pulların kəskin azalması, inflyasiya insanların sosial vəziyyətinə mənfi təsir göstərir, amma insanlar bunun keçici olacağına inanır və ümidlə yaşayırlar. Ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında, parlamentdə tənqiddə və alternativ fikrə dözümlü nümayiş etdirilir. İqtidara sızmış, iqtidara nifrət edən, ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu barədə düşünməyən insanlar da var. Onlar hər imkandan istifadə edib dövlət hakimiyyətinin gözəndən salınmasına çalışırlar. Prezidentə uzun illər sədaqətlə xidmət edən adamların övladlarını onlara qarşı qoymaq kimi rəzalətə yol verilir. Xarici dövlətlərin əlində Azərbaycana qarşı alətlə çevrilmiş insanlara informasiyalar ötürülür, sonra həmin mənfur ünsürlərin yaydığı informasiyalara istinad edib kimlərə qarşı gözdənsalma kampaniyası təşkil olunur. Bu

gün böyük demokrat kimi xalqa sınımaq istədikləri Ramiz Mehdiyev kimi onlar da zamanla ifşa olunacaq”.

ƏHD sədri regiondakı vəziyyəti də müsbət dəyərləndirib: “Azərbaycan Ermənistanla kommunikasiya xətlərini artıq açıbsa, Türkiyə də buna hazırlaşsın, Rusiya yüklərini Ermənistanla Azərbaycan üzərindən göndərmək istəyirsə, deməli, regiona sülh gəlib. Azərbaycanın Rusiya və İranla münasibətlərindəki gərginlik də aradan qalxmaq üzrədir. Biz sülh istəyirik, müharibəyə hazır olmaliyırıq. Silahlı Qüvvələri müasir silahlarla təmin etmək üçün böyük maliyyə vəsaiti lazımdır. Bütçədə hərbi xərclərin artırılması silah alışına dair imzalanmış sənədlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsi, peşəkar orduya keçilməsi istiqamətində işlərin görülməsi ilə əlaqədar ola bilər. Bütçə layihəsi bizə verildə bunu biləcəyik. Yeni müharibələr regionun heç bir dövlətinə lazım deyil. Rusiyanın təhriki ilə yeni müharibənin olacağı ehtimalı sıfıra bərabərdir”.

Mehdiyevin zühuru

Zamin HACI
zaminhaci@gmail.com

Ramiz Mehdiyevin Dövlət Şurası yaratmaq üçün Rusiyaya yazdığı məktub haqda xəbərlər ortaya çıxmışdır. Hələlik bunun rəsmi təsdiqi yoxdur, ancaq mübahisə başlanmışdır. Bəziləri iddia edir ki, dövləti ictimai formada, şura yaratmaqla idarəçilik Mehdiyevin xarakterinə ziddir, o, ömrü boyu avtoritar-totalitar metodların tərəfdarı olmuşdur.

Bununla da Ramiz müəllimi yaxşı tanımadıqlarını göstərir. Həmçinin tariximizi yaxşı öyrənməmişlər. Tarixi isə unudanda təkrar yaşamaq olursan.

Birincisi, Mehdiyevin demokratiya yoluna qədəm qoyması hələ qədim dini kitablarda da öz əksini tapıbdir. Məsələn, Qiyamət günü əlamətlərindən biri budur ki, lənətlik Dəccal xalq mömin hesab edəcəkdir, onun arıyca düşəcəkdir. Şeytan əlində Quran kitabı ortalığa çıxıb guya dini yayacaqdır. Mövzumuz çox dəxli olmasa da, Qiyamətin ciddi əlamətlərindən birini də hazırda canlı müşahidə edirsiniz. Buyurun, oxuyun, gözlünüz kəllənizə çıxsın: "Sonra Cəbrail soruşdu: "Mənə Qiyamət saati haqqında xəbər ver." Peyğəmbər buyurdu: "Bu haqda soruşulan soruşandan çox bilmir". O soruşdu: "Mənə onun əlamətləri haqqında xəbər ver." Peyğəmbər buyurdu: "O vaxt ki, cariyyə öz ağasını dünyaya gətirəcək və sən ayaqyalın, çılpaq və kəsib çobanların hündür binalar tikməkdə yarışdıqlarını görəcəksən." (Səhih Muslim, 8).

Məhz bu dəqiqə çobanlar Bakıda şirkət açıb göydələni tikir, hər siyasətçinin də əlavə uşaqları tapılmaqdadır, ümumiyyətlə, bilinmir kim kimin övlətidir. Lakin yuxarıda yazdığım kimi, mövzumuz bu deyil. İnşallah, dünya biz Qarabağı tam bərpa edənəncə dağılmaz.

İkincisi, Ramiz müəllim Sovet İttifaqının çökməsində mühüm rol oynamış Meydan hərəkətində iştirak edəndə bu gün onu avtoritar metodlarda suçlayanların çoxu heç dünyaya gəlməmişdi. AXC müdiri Əbülfəz Elçibəyin mətbuat katibi olmuş görkəmli tarixçi alim Ədalət Tahirzadənin "Meydan" gündəlik-kitab-epopeyasının 1988-ci il, 16 may tarixinə aid qeydində oxuyuruq: "Özünü təhqir edilmiş sayan xalq mayın 16-da etiraz mitinqinə toplaşmaq qərarına gəldi. Mən də onlara qoşulub Hökumət evinə tərəf yol aldım. Bu dəfə camaatı şəhərin içi ilə deyil, içərişəhərdən keçirdilər. Karvansaranın qapısı ağzına çatanda başımı qaldırıb gördüm ki, MK-nın ideoloji katibi Ramiz Mehdiyevlə yanaşı addımlayıram, onun arxasınca isə Baksovetin sədri Oqtay Zeynalov, müavini və başqaları gəlirlər. Neftçilər prospektində böyük izdiham yaranmışdı".

Bundan əlavə də Ramiz müəllimin Meydan xalq hərəkətində iştirakı, bəzən hətta Lenin meydanında (o vaxt hələ Azadlıq adlanırdı) tribunada dayanması barədə şahidlər vardır.

Əgər o boyda Sovet imperiyasının yerli canişinlərindən biri olarkən müxalif hərəkəta qoşulubsa, niyə indi də müxalifətçilik eləməsin? Biz ondan hər cür mütərəqqi addımlar gözləməyə borcluyuq. Hətta ola bilər Ramiz müəllim bu dəqiqə villada qapını arxadan bağlayıb xərçəngin müalicəsi üsullarını tapır.

Başqa yəndən, Azərbaycanda demokratik hərəkəti bəzən elə matah şey kimi təqdim edirlər, sanki onun liderləri Ramiz müəllimdən daha üstün keyfiyyətlərə malik olmuşlar. Yərinizə bəzi adamları salımmı? Nəmət Pənahlı, Etibar Məmmədov, Rəhim Qaziyev, Fərac Quliyev, Fəzail Ağamalı... Lap elə Əbülfəz Elçibəy, İsa Qəmbər, Əli Kərimli, Pənəh Hüseyni də xatırlamaqda fayda vardır. Bunların heç birisi Ramiz müəllimdən daha demokrat olduqlarını hər hansı şəkildə isbata yetirməyibdir. Ona görə də bizim son 40 ildə qurduğumuz bütün şura və birliklər karikaturaya oxşayıb.

Rəhmətliyin uşağı, bizim Ali Sovetə Yaqub Məmmədov, müxalifətin Milli Şurasına isə Rüstəm İbrahimbəyov müdiri olub, sizcə, Ramiz müəllimin Dövlət Şurası qurmaq haqqı çatmırmı?

SİDSUH və Demkonqres nə idi, heç onları yada salmaıy. Hər millətdən iki nəfər bir yere yığılanda nə alınır mövzusunda anekdot var, biz toplananda ən yaxşı halda sünət toyu keçiririk, orada belə qan axır.

Bir də onu deyirlər ki, məktub Rusiyaya ünvanlanıb, Moskva isə burada Dövlət Şurası qurmağa maraqlı olmazdı. Niyə olmasın? 1920-ci ildə də Şura Hökuməti qurmuşdular.

ABŞ dövlət katibi Marko Rubio Qəzzada təhlükəsizliyi təmin edəcək, atəşkəs prosesini davam qoruyacaq və humanitar yardım çatdıracaq beynəlxalq sülhməramlı qüvvələrin yaradılması söylərinin davam etdirildiyini bildirib.

Qəzza zolağına sülhməramlı qüvvələrə hansı ölkələrin cəlb ediləcəyi sualını cavablandırın Rubio bir çox ölkənin sülhməramlı qüvvələrdə iştirak etmək istədiyini vurğulayıb. Ancaq o, ölkə adı çəkməyib və bildirib ki, sözügedən qüvvələr hələlik yarıdılmayıb və işlər davam edir: "Kimin təkliflər təqdim etdiyini və kimin veto edildiyini deməyəcəyəm. Bu qüvvənin hər bir üzvü həm bacarıqlı, həm də istekli olmalıdır. Eyni zamanda, İsrail də daxil olmaqla, hər kəsin özünü rahat hiss etdiyi ölkələr olmalıdır".

Rubionun veto barədə danışmaq istəməməsi təsadüfi deyil. İsrail Türkiyənin sülhməramlı prosesdə iştirakına qarşıdır və ABŞ-də bu niyyəti dəstəkləyir. "Yerusalem post"-un yazdığına görə, Təl-Əviv vetonu Türkiyənin HƏMAS-la yaxınlığı ilə sülhməramlı prosedə iştirak edə bilməz. Ağ Ev də hesab edir ki, Qəzzada olan sülhməramlı qüvvələr neytral ölkə təmsilçiləri olmalıdır. "İsrail-Hayom" qəzetinin məlumatı bildirilir ki, Qəzzaya göndiriləcək sülhməramlıların özəyini Azərbaycan və İndoneziya təşkil edə bilər. İndoneziyanın sülhməramlı qüvvələrdə iştirak təcrübəsi böyükdür. İndoneziya təkid edir ki, missiyada yalnız BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qərarı olacağı təqdirdə iştirak edəcək. "The Times of Israel" son sayında yazıb ki, Azərbaycan Qəzzaya qoşun yeritməyə razılıq verib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Ordusunun sülhməramlı kontingenti 1999-cu ildən etibarən sülhməramlı əməliyyatlarda iştirak etməkdədir. Belə ki, 1999-cu ilin sentyabr ayından 2008-ci ilin mart ayınadək Azərbaycan Ordusunun sülhməramlı təqımı NATO-nun rəhbərliyi altında Kosovo sülhün yaradılması və dəstəklənməsi üzrə keçirilən əməliyyatlarda iştirak edib.

Azərbaycan sülhməramlı böliüyü 2003-2008-ci illərdə 152 nəfərlik şəxsi heyətlə İraqda beynəlxalq koalisiya qüvvələri tərkibində xidmət edib. 2009-cu il tarixdə Azərbaycan Ordusunun 90 nəfərlik sülhməramlı kontingenti Əfqanıstanda Türk taboru tərkibində fəaliyyət göstərib. Azərbaycan Ordusunun sülhməramlı qüvvələri 27 avqust 2021-ci ildə ölkəyə geri döndü. Hazırda Azərbaycanın hər hansı xarici ölkə ərazisində sülhməramlı qüvvələri fəaliyyət göstərmir.

Bakının çətin və riskli Qəzza qərarı

Sülhməramlılarımız Yaxın Şərqi daha bir gərgin və atəşkəsin ən kövrək olduğu anklavında xidmət edə bilər; polkovnik onları gözləyən təhlükələri açıqladı

Türkiyənin iştirakının əngəlləndiyi missiyada Azərbaycanın iştirakı nə dərəcədə doğru olardı? Qəzzada sülhməramlıları hansı risklər gözləyir?

Polkovnik Şair Ramaldanovun "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Azərbaycan NATO-nun sülhməramlı missiyasında aktiv iştirakçısıdır: "Alyans ölkəmizin sülhməramlı hərbiçilərinin fəaliyyətinə görə Azərbaycana həmişə təşəkkür edib. Əfqanıstanda sülhməramlılarımız bir təqımla xidmətə başlamışdı, sonra onların sayı 120-dən çox oldu. Bu sayın artımına görə də hər il NATO rəhbərliyi Azərbaycana minnətdarlıq etmişdi. Hətta Əfqanıstanda azərbaycanlı sülhməramlılar haqda tədris filmi çəkilib və bizim hərbiçilərin nümunəvi xidməti NATO hərbi məktəblərində tədris vəsaiti kimi istifadə olunur".

Ş.Ramaldanov qeyd edib ki, Azərbaycanın adı Qəzzada sülhməramlı missiyada iştirakçı kimi tez-tez çəkilir: "Bu da təəccüblü deyil, çünki hərbiçilərimiz əvvəlki xidmətlərində yüksək peşəkarlıq nümayiş etdiriblər. Digər tərəfdən, Azərbaycanda sülhməramlı taborlar var. Bu taborlar məhz döyüş proqramında sülhməramlı missiyanın xüsusiyyətlərini öyrənirlər və yerinə yetirirlər. Hər il NATO-dan Azərbaycana nümayəndə gəlir və sülhməramlılarımız onların qoyduğu tələbləri təlim şəklinə yerinə yetirirlər".

Polkovnik deyib ki, bundan əlavə, Azərbaycanın siyasətində sülh vacib yer tutur: "Ölkəmiz İsraillə

dost münasibətlərini gizlətmir. Baxmayaraq ki, cənub qonşumuz bu dostluğa qısqançlıqla yanaşır, müəyyən təzyiqlər göstərməyə çalışır. Lakin Azərbaycan müstəqil siyasət yürüdür və suveren ölkədir. Vətən müharibəsindən sonra cənab prezident söyləmişdi ki, indi kimin əsl dostumuz olduğunu indi bilirik. İsrail də Azərbaycanın dostları siyahısında olan ölkədir və ölkəmizin bütün haqq işini həmişə müdafiə edib. İstər işğal dövründə, istərsə Vətən müharibəsi günlərində bizi dəstəkləyiblər, qələbəmizə sevinən dostlarımızdan olub. Azərbaycan da bu məsələlərə dostluq prizmasından yanaşır. Ona görə də Qəzza zolağında azərbaycanlı sülhməramlıların olmasını İsrail qəbul edir, bizə etibar var, həm də Fələstinin bizə münasibətində anlayış görmək olar".

Ş.Ramaldanov Qəzza zolağının qaynar zona olduğunu bir daha yada salıb: "Orada atəşkəs əldə olunsun da, təhlükə qalır. Bu anklavda atəşkəs çox etibarlıdır və proksi qüvvələr hansısa güclərin əlində alət olublar, bu səbəbdən münafişənin yenidən alovlanması riski var. Ona görə də sülhməramlılar xidməti yerindən asılı olmayaraq, həmişə risk qarşısındadırlar. Çünki iki münafişə tərəfinin ortasında qalaraq sülhü təmin etmək asan deyil. Ancaq sülhməramlı missiya güclü şəkildə maarifləndirilir və təhlükəsiz xidmət aparmaq üçün onlara maksimum şərait yaradılır, silah-sursatla təchiz olunurlar.

Bütün bunları nəzərə alsaq, Azərbaycana etimad göstərsə, hərbiçilərimiz Qəzza zolağında da vəzifələrini yüksək peşəkarlıqla yerinə yetirəcəklər. Üstəgəl, sülhməramlılarımız digər ölkələrin eyni missiyanı daşıyan əsgərlərindən fərqli olaraq, qələbəyə aparan döyüşlərdə iştirak etmiş yüksək səviyyəli hərbiçilərdən ibarətdir".

"İsrail Hayom" isə xəbər verib ki, HƏMAS Qəzzada qaldıqca Azərbaycan qoşunları oraya girməyəcək. Qəzetin yazdığına görə, İndoneziya, Azərbaycan, İordaniya və Mərakeş də daxil olmaqla, Qəzza zolağında beynəlxalq sabitləşdirmə qüvvələrinin potensial iştirakçıları HƏMAS silahlı strukturlarını saxladığı müddətdə qoşun göndərməyə hazır deyillər.

Qeyd edək ki, bu münafişəni həll etmək üçün ilk cəhdlər 1947-ci ildə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Fələstin üçün Bölmə Planında ön əksini tapıb. Lakin sənəd iki tərəf arasında problemlərin daha da alovlanmasına səbəb olub. Nəticədə 1947-1949-cu illəri əhatə edən İsrail-Fələstin müharibəsi başlayıb. Həmin müharibədən sonra müəyyən sakitlik dövrü olsa da, 1967-ci ildə Altı Günlük İsrail-Fələstin müharibəsi baş tutub. 2023-cü ilin 7 oktyabr tarixində HƏMAS-ın başçılıq etdiyi fələstinli silahlı qruplar tərəfindən Qəzza zolağından İsrailə qarşı başlanmış genişmiqyaslı hücum olub. İsrail cavab olaraq iki il anklavda qətlamlar həyata keçirib.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Noyabrın 5-də Moskva-da Müstəqil Dövlətlər Birliyinə (MDB) üzv dövlətlərin Təhlükəsizlik Şurası katiblərinin görüşü olacaq. Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan son üç ildə ilk dəfə MDB üzv dövlətlərin Təhlükəsizlik Şurası katiblərinin iclasında iştirak edəcək. Müvafiq sərəncamı Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan imzalayıb. Bu, Armen Qriqoryanın 2022-ci ildən bəri ilk səfəri olacaq.

A.Qriqoryanla bağlı qərar bəzi haqlı sualları doğurub. Bildirilir ki, MDB-nin mühüm hesab edilən əməkdaşlıq formatına Qriqoryan səviyyəsində qatılmaq qərarından sonra Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının toplantılarına qayıda bilər. Yada salaq ki, rəsmi İrəvan həm KTMT, həm MDB iclaslarını boykot qərarını "Qarabağ problemi" ilə izah edirdilər. Məsələn, elə Qriqoryan 2021-2022-ci il MDB təhlükəsizlik şurası katiblərinin iclaslarında Azərbaycanın əleyhinə danışmış. KTMT-nin iclaslarının boykot edilməsinin də səbəblərini Paşinyan dəfələrlə izah edib, Rusiyalı 44 günlük müharibədə öhdəliklərini yerinə yetirməməkdə suçlayıb. Rəsmi Moskva bu müddət ərzində İrəvanın boykot qərarına sərt mövqe bildirməyiblər. Rusiyalı ekspertlər isə Ermənistan rəsmilərinin boykotunu birmənalı olaraq Moskvaya qarşı demarş kimi qiymətləndiriblər. Ermənistan rəhbərliyinin Rusiyaya qarşı sərt mövqeyini yumşaltması diqqət çəkir. Əlbəttə ki, rəsmi İrəvan KTMT buxovundan xilas olsa, ordusunu NATO standartlarına uyğunlaşdırmaq yoluna çıxmasını asanlaşdırır. Rusiyanın Cənubi Qafqaza KTMT adı ilə müdaxilə imkanları da aradan qalxar. Amma Paşinyan KTMT ətrafında manevrləri davam etdirir və qəti qərar vermir.

Bu arada Ararat Mirzoyanın da Rusiya ilə bağlı xoş fikirlər söyləməsi Paşinyan komandasının geri dönüşü barədə rəy yaradır. Axı bunlar Aİ üzvlüyünə hazırlanırdılar? Nə baş verdi? Seçkiöncəsi manevr, yoxsa Kremlə qayıdış?

Deputat, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiyaya qarşı mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Qriqoryanın MDB Təhlükəsizlik Şuraları katiblərinin görüşünə qatılması rəsmi Moskva ilə ortaq dil tapma cəhdinin göstəricisidir.

A.Nağıyev digər məqama diqqət çəkdi: "Bildiyiniz kimi, Ermənistan 2026-cı ildə parlament seçkilərinə hazırlaşır. Bu vəziyyətdə Paşinyan hakimiyyəti yalnız daxili siyasətdə deyil,

İrəvan "Putin NATO" suna qayıdır

Avropa İttifaqına üzvlüyə hazırlaşan Ermənistan yenidən üzünü Kremlə sarı çevirib; Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan son üç ildə ilk dəfə MDB-yə üzv dövlətlərin Təhlükəsizlik Şurası katiblərinin iclasında iştirak edəcək - parlament seçkiləri öncəsi nələr baş verir?

xarici siyasətdə də təmkinli davranmalıdır. Ermənistan-da kilsə ilə hökumət arasındakı qarşıdurmanın və son zamanlar baş verən iğtişaşların pərdəarxası gerçəkliyi Paşinyan hakimiyyəti üçün real təhlükədir. Bu şərtlərdə Paşinyan hakimiyyəti rəsmi Moskva ilə arasındakı soyuqluğu risk olaraq qəbul edir. Qərbmeyilli Paşinyan hakimiyyətini qorumaq üçün Rusiya ilə münasibətləri ilıq saxlamaq məcburiyyətindədir. Ararat Mirzoyanın Rusiya haqqında xoş fikirlər səsləndirməsi də bu münasibətləri yumşaltmağa xidmət edir".

Milli Məclisin komitə sədri qeyd etdi ki, KTMT Rusiyanın postsovet məkanında yaratdığı hərbi-siyasi proyektidir: "Rəsmi İrəvanın hərbi baxımdan Qərbdən istədiyi dəstəyi ala bilmədiyi üçün Rusiyadan tamamilə qopmağı hazırkı şərtlər üçün mümkünsüz görür. Geosiyasi realıq onu göstərir ki, Rusiya regionun əsas aktorudur. Ermənistanın NATO-ya inteqrasiyası isə hələ ki sadəcə bir xülyadır. Bu şərtlərdə Paşinyan hakimiyyəti xülyaya qapılmaqdan əvvəl realıqı qəbul edib ona uyğun addım atmağı üstün tutur. Görünən odur ki, rəsmi İrəvan Qərblə Rusiya arasında balanslı siyasət yürüdərək nə şışı, nə də kababı yandırmaq niyyətindədir".

A.Nağıyev yekun olaraq qeyd etdi ki, Qərbin verdiyi sözlər, xüsusilə Aİ-ə üzvlük və NATO-ya qəbul edilmə uzaq görünən və reallaşması sual altında olan gerçəkliklər olduğu üçün Ermənistan Rusiya ilə olan münasibətlərini tamamilə sonlandırmağa bilmir: "Bu vəziyyətdə rəsmi İrəvan beynəlxalq sferada balanslı xarici siyasət yürütmək məcburiyyətindədir".

Ermənistanın alim, Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru Qafar Çaxmaqlı isə bildirdi ki, 2020-ci ildən bəri Ermənistan rəhbərliyi MDB ilə bağlı narazılıqlarını dəfələrlə dilə gətirib: "İrəvan xüsusən KTMT-ni Ermənistanla bağlı öhdəliklərini yerinə yerirməməkdə ittiham edib. Hətta iş o yerə

çatmışdı ki, Ermənistanın bu qurumdan çıxması məsələsi gündəmə gətirilmişdi, amma heç vaxt qərarlı addım atılmayıb. Əsas bəhanə də o idi ki, guya Ermənistan 2022-ci ildə KTMT-yə müraciətinə lazımı cavab verilməyib. Xatırladıq ki, o zaman Cermuk istiqamətində Azərbaycan Ordusunun əməliyyatlarının dayandırılması üçün yardımla bağlı Ermənistan KTMT-yə müraciət etmişdi və təşkilatdan cavab bu olmuşdu ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədlər müəyyənləşdirilmədiyindən KTMT kimin aqressor olduğunu təyin edə bilməz, bundan sonra Ermənistanın müraciəti rədd edilmişdi. Sonrakı dövərdə Ermənistanın bu təşkilatda fəaliyyətini dayandırmaq kimi fikirlər var idi və Ermənistan bu qurumun heç bir tədbirinə qatılmırdı. Eyni zamanda rəsmi İrəvan KTMT-dən çıxmaqla bağlı cəsarətli addım da atmırdı. Baş nazir Paşinyan deyirdi ki, biz KTMT-də fəaliyyətimizi "dondurmuşuq". Bunun nə demək olduğu isə bu günə qədər anlaşılmır".

Q.Çaxmaqlının sözlərinə görə, Ermənistanın Qərbbə meyillənməsi fonunda bunun siyasi bir manevr olduğunu başa düşmək olardı: "İndi Ermənistan fikrini dəyişib, ona görə ki, meyilləndiyi NATO-dan səs çıxmır və gələcəkdə təhlükəsizliklə bağlı qayğılar fikir

dəyişikliyinə səbəb olmaqdadır. Paşinyanın Moskvaya səfərləri zamanı da KTMT-yə üzvlüklə bağlı müzakirələrin olduğu istisna edilmir. Ermənistanın Rusiyanın başını çəkdiyi bir sistemə geri dönüşündən başqa yolu olmadığı ortadadır. Rusiyanın da Ermənistanı öz təsir dairəsindən uzaqlaşdırmaq fikri yoxdur və son vaxtlar yumşalma bununla əlaqədardır. Avropa İttifaqı ilə bağlı atılan addımların Ermənistanı heç nə verməyəcəyi də bəllidir. Avropa İttifaqına Ermənistan bu şəkildə lazım deyil. Bir zamanlar rus mediası Ermənistanın hərəkətləri ilə bağlı belə bir ifadə işlətmişdi: "Keçmiş ərindən boşanmadan yeni ər axtarmaq". İndi Ermənistan keçmiş ərindən qayıdış seçənəyini dəyərləndirir. Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryanın bu səfəri elə o deməkdir".

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadə isə hesab edir ki, Qriqoryanın iclasa qatılmaq qərarı Paşinyanın Rusiyaya reverans mənzərəsi yaratmaq üçündür: "Nəzərə almalıyıq ki, seçki öncəsi Paşinyan Rusiya ilə açıq qarşıdurmaya getmir. Amma o, daxilə Rusiyaya bağlı qüvvələri sıradan çıxarır. Apostol Kilsəsinin baş katibi İkinci Qareginin istefaya məcbur edilməsi, müxalifətə qarşı təzyiqləri buna aid edə bilərik. Düşünürəm ki, Paşinyan Rusiya ilə seçkiyə

Paşinyan növbədənənar seçkiyə gedir

Ermənistan növbədənənar seçki keçirilə bilər. Bu barədə "Hraparak" qəzeti yazıb.

"Xüsusilə "Vətəndaş sazişi"nin seçki qərargahına kimi rəhbərlik edəcəyi və seçki kampaniyası menecerlərini müavinləri vəzifələrini icra edəcəyi artıq müəyyənləşib. Bunlar Ermənistan baş nazirinin aparat rəhbəri Arayik Harutyunyan və Vaaqn Aleksanyandır. Hakim partiya daxilində Paşinyanın növbədənənar seçkilərə qatılacağına dair şübhə var və seçkilərdən səkkiz ay əvvəl bu "təyinatların" səbəbi də məhz budur", - deyir qəzet yazıb.

Məlumatda bildirilir ki, 2021-ci ildə Suren Papikyan "Vətəndaş sazişi"nin aparat rəhbəri vəzifəsində çalışıb: "Arak Harutyunyanın indi niyə qərargahın rəhbəri olmasına gəlincə, bizə deyildi ki, Paşinyana it kimi sadıq olanlar azdır, ona görə də sonuncunun təşkilatçılıq qabiliyyətinin olmaması belə təyinatı mane olmayıb. Sadıqlar arasında Vaaqn Aleksanyan, Gevorg Papoyan və indi vəzifəsindən azad edilmiş Stepan Asatryan da var", - deyir nəşr qeyd edir.

"Bakı ilə davamlı sülh üçün..."

"İndi vəziyyət dəyişib və Ermənistanla Azərbaycan arasında çox kövrək bir sülh yaranıb".

Bunu Ermənistan parlamentinin Xarici Əlaqələr Komitəsinin sədri Sərkis Xandanyan deyib.

"Bu sülhün davamlı olması üçün hər şey edilməlidir. Kommunikaasiyaların açılması və "Tramp yolu" layihəsinin həyata keçirilməsi təkcə Ermənistanı deyil, həm də Orta Asiyı AB-yə yaxınlaşdıracaq. Bu, regionda təhlükəsizliyin dəyərli bir qarantıdır", - Xandanyan bildirib.

kimi normal münasibətlər saxlayacaq. Seçkidən sonra isə Ermənistan KTMT-dən çıxacaq". **Ekspert hesab edir ki, hətta parlament seçkilərində qələbəsini təmin edəndən sonra Ermənistan Rusiyanın Gümrüdəki 102-ci hərbi bazasının çıxarılmasını da tələb edə bilər:** "Paşinyanın əsas strateji siyasəti Avrointeqrasiyadır. Ona görə də onun Rusiya ilə

bağlı hazırkı addımları manipulyasiyadan ibarətdir. İki stulda oturmağa Qərb ona icazə verməyəcək. Azərbaycanla yekun sülhdən sonra isə Ermənistan Rusiya ilə bağlı daha radikal qərarlar qəbul edəcək. Paşinyan bilir ki, KTMT-də real iştirak onun Avropa İttifaqı ilə bağlı siyasətinə mane olacaq".

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Birinci Qarabağ müharibəsinin şəhidləri dəfn edildi

Oktaybrın 28-də Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş hesab edilən bir neçə nəfər dəfn edilib. Şəhid Mübariz Şahmurov Bakıda, şəhid Lətif Şahhüseynov Sumqayıt-da torpağa tapşırılıb.

33 il sonra tapılan şəhid Abdulla Novruz oğlu Quliyevin Saray qəsəbəsində dəfn mərasimi keçirilib.

Mərasimdə mərhumun yaxınları, dövlət və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

İtkin şəhidin qardaşı Əhəd Abdulla onun haqqında xatirələrini bölüşərkən deyib: "Bu gün bizim üçün həm kədərli, həm də qürurverici gündür. 33 il əvvəl Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş hesab edilən, bu gün isə nəşi tapılaraq Vətən torpağına tapşırılan qardaşımın ruhu qarşısında baş əyirəm. O illər çox çətin idi. Hər şey gözlənilmədən baş verdi. Müharibənin yaratdığı qarışıqlıq, məlumat çatışmazlığı səbəbindən biz uzun illər onun taleyindən xəbər tuta bilmədik. Lakin Vətənimizin güclənməsi, dövlətimizin apardığı məqsədyönlü siyasət nəticəsində bu gün şəhidimizin nəşinə qovuşduq. Allah dövlətimizi və Ordumuzu qorusun. Qardaşım Abdulla sadə, lakin qürurlu bir insan idi. O, Vətəni hər şeydən üstün tuturdu. Ailəmiz üçün böyük bir dayaq, el-obamızdan ötrü isə əsl mərdlik nümunəsi idi. Onun yoxluğu illərlə qəlbimizdə böyük bir yara kimi qaldı. Bu illər ərzində çox əzablar, sınaqlar gördük. Lakin bu gün, 33 il sonra onun şəhid kimi torpağa qovuşması bizim üçün həm təsəlli, həm də qürur mənbəyidir. Qardaşımın ruhu artıq rahatdır, çünki Vətən torpaqları azaddır. Mən bütün şəhid ailələrinə səbr, qazilərimize isə sağlamlıq arzulaıram. Qardaşımın xatirəsi bizim üçün hər zaman müqəddəs olacaq".

Son günlər sosial mediada və bəzi xəbər portallarında ABS-nin "Pew" Araşdırma Mərkəzinə istinad edildiyi deyilərək, dünyanın ən az dindar ölkələrinin siyahısı paylaşıb. İddialara görə, Çin birinci yerdə qərarlaşıb, Avropa və Asiyadan bir sıra ölkələr, o cümlədən Azərbaycan da bu siyahının ilk onluğunda yer alır. Məlumatda bildirilir ki, Azərbaycan 64% göstərici ilə dünyanın ən az dindar ölkələri sırasında 5-ci yerdədir. Həmçinin Norveçdə insanların 62, Belçikada 64, İsveçdə isə 73 faizinin dini inanca malik olmadığı bildirilib.

Azərbaycanı "dinsiz ölkə" siyahısına kim(lər) daxil edib?

Dindarlardan etiraz: "Əsassız məlumatı yayanlar araşdırılmalıdır"; **ekspert:** "Ölkə əhalisinin 99 faizinin etiqadı var, 10-15 faizi isə dindardır"

Lakin bu məlumatın həqiqiliyi və mənbə etibarlılığı barədə dəqiq təsdiq yoxdur. Sorğunun nə vaxt, kimin və hansı metodologiya ilə aparıldığı barədə rəsmi açıqlama təqdim edilməyib. Buna görə də sosial mediada yayılan bu məlumatın reallığa nə dərəcədə uyğun gəldiyi sual altındadır.

Bununla belə, mövzu Azərbaycan cəmiyyətində geniş müzakirələrə səbəb olub. Çünki ölkəmiz dini inanclarını, mədəni dəyərlərini qoruyub saxlayan və tarixən dinə bağlı xalq kimi tanınır.

Məlumatın nə dərəcədə həqiqəti əks etdirib-etdirməməsinə öyrənmək üçün internet üzərindən kiçik araşdırma aparıldıqda da hər şey məlum olur. Belə ki, "Pew" Araşdırma Mərkəzinin rəsmi hesabatlarında belə bir siyahı yer almır. "Pew" müxtəlif illərdə din və dindarlıqla bağlı global sorğular həyata keçirib, lakin onların heç birində "dünyanın ən az dindar ölkələri" adlı bir sıralama təqdim olunmayıb və Azərbaycana dair 64 faiz göstəricisi qeyd edilməyib. Sosial şəbəkələrdə yayılan bu məlumat əslində 2018-ci ildə "World Atlas" adlı məlumat saytında dərc olunan bir məqalədən qaynaqlanır. Həmin məqalədə Azərbaycan 64 faiz göstərici ilə "ən az dindar ölkələr" sırasında beşinci yerdə göstərilir. Lakin məqalə heç bir orijinal sorğu və ya elmi mənbəyə istinad etmir və rəqəmlərin haradan götürüldüyü də açıqlanmır. Yəni bu məlumat rəsmi tədqiqat nəticəsi deyil, sadəcə, ümumi məlumat xarakterli yazıdır.

Nəticə etibarilə, sosial mediada yayılan "Azərbaycan dünyanın ən az dindar ölkələrindən biridir" iddiası həqiqəti əks etdirmir. Bu məlumat "Pew" Araşdırma Mərkəzinin deyil, mənbə etibarlılığı şübhə doğuran internet saytlarının paylaştığı rəqəmlərə əsaslanır. Gerçək sorğular isə göstərir ki, Azərbaycan dini inanclarını və mədəni dəyərlərini qoruyan, lakin dinin ictimai həyatda nisbətən az rol oynadığı ölkədir.

Nəticə etibarilə, sosial mediada yayılan "Azərbaycan dünyanın ən az dindar ölkələrindən biridir" iddiası həqiqəti əks etdirmir. Bu məlumat "Pew" Araşdırma Mərkəzinin deyil, mənbə etibarlılığı şübhə doğuran internet saytlarının paylaştığı rəqəmlərə əsaslanır. Gerçək sorğular isə göstərir ki, Azərbaycan dini inanclarını və mədəni dəyərlərini qoruyan, lakin dinin ictimai həyatda nisbətən az rol oynadığı ölkədir.

la təsdiqlənir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan müsəlman dünyasında ən tolerant ölkələrdən biridir, burada yəhudi, xristian və digər dini icmalar dövlətin dəstəyi ilə sərbəst fəaliyyət göstərir. Ekspert vurğulayır ki, bu cür

yətlərini nəzərə almadan hazırlanır. Nəticə etibarilə, Azərbaycanda dini tolerantlıq, azad ibadət və müxtəlif konfessiyaların dinc birgə yaşayışı dövlət siyasətinin mühüm tərkib hissəsidir. Bu, yalnız rəsmi bəyanatlarda

Ümumiyyətlə, zaman-zaman sosial mediada və bəzi beynəlxalq təşkilatların hesabatlarında da Azərbaycanda dini vəziyyəti ilə bağlı səsləndirilən iddialar gündəmə gəlir. Bəzi Qərb mərkəzli təşkilatlar ölkəmizdə guya dini azadlıqların məhdudlaşdırıldığı, dini icmaların fəaliyyətinə dövlətin müdaxilə etdiyi və ya dini azlıqlara qarşı ayrı-seçkiliyin mövcud olduğu barədə fikirlər irəli sürüblər. Lakin bu iddiaların böyük əksəriyyəti reallığı əks etdirmir və əsaslı faktlara deyil, subyektiv yanaşmalara əsaslanır.

Tənqidi mənbələr arasında adətən ABS Dövlət Departamentinin illik hesabatları, USCIRF (ABŞ Beynəlxalq Dini Azadlıqlar Komissiyası) və bəzi QHT-lərin, məsələn, "Christian Solidarity International" (CSI) kimi təşkilatların bəyanatları göstərilir. Onlar Azərbaycanın dini azlıqların hüquqları sahəsində vəziyyəti ilə bağlı narahatlıq ifadə edirlər. Lakin həmin hesabatlarda konkret faktlara, rəsmi sənədlərə və ya yerli icmaların rəyinə əsaslanmış ciddi sübut təqdim edilmir. Əksinə, məlumatlar çox zaman anonim mənbələrə, fərdi şikayətlərə və ya kontekstdən çıxarılmış epizodlara istinad edir.

Ekspertlərin fikrincə, bu cür yanaşmalar Azərbaycandakı real dini mühitin tam mənzərəsini əks etdirmir. Bundan əvvəl ABŞ-li ekspert Brenda Shaffer yerli mediaya açıqlamasında bildirib ki, Qərbdə bəzi dairelər Azərbaycanı din sahəsində "avtoritar" ölkə kimi təqdim etməyə çalışsa da, bu iddialar faktlar-

tənqidlər çox zaman regiondakı geosiyasi maraqlarla əlaqədardır və real vəziyyəti əks etdirmir.

O da xüsusi qeyd edilməlidir ki, Azərbaycanın multikultural və dini tolerantlıq modeli beynəlxalq səviyyədə dəfələrlə yüksək qiymətləndirilib. Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin fəaliyyəti, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin təşəbbüsləri, həmçinin dövlət tərəfindən dini icmalara göstərilən maddi və mədəni dəstək bunu açıq şəkildə sübut edir. Ölkədə fəaliyyət göstərən pravoslav, katolik, yəhudi və digər dini icmaların nümayəndələri dəfələrlə mətbuata açıqlama verərək dini azadlığın tam təmin olunduğunu bildiriblər. Məsələn, Azərbaycanın ən qədim yəhudi icmalarından olan Qırmızı Qəsəbə sakinləri beynəlxalq tədbirlərdə ölkəmizi "dünyada yeganə müsəlman dövləti kimi yəhudilərin təhlükəsiz yaşadığı və ibadət azadlığının təmin olunduğu məkan" kimi təqdim ediblər. Bakıdakı Katolik Kilsəsinin rəhbərləri dəfələrlə bildiriblər ki, dövlətlə münasibətlər qarşılıqlı hörmət və əməkdaşlıq prinsiplərinə əsaslanır.

Bütün bunlar göstərir ki, Azərbaycanda dini azadlıqların məhdudlaşdırılması barədə iddialar həqiqəti əks etdirmir. Əksinə, ölkə modeli dinlərarası və konfessiyalararası harmoniya baxımından regionda nadir nümunə hesab olunur. Qərb təşkilatlarının hesabatları isə çox zaman siyasi sifariş xarakteri daşıyır, daxili dini münasibətlərin tarixi, sosial və mədəni xüsusiyyətlərini nəzərə almıyaraq

deyil, həm də gündəlik ictimai həyatın reallığında öz təsdiqini tapır. Belə bir şəraitdə Azərbaycanın dini azadlıqlarla bağlı neqativ şəkildə təqdim olunması obyektiv yanaşma deyil və əsaslı elmi, sosial və hüquqi faktlarla təsdiqlənir.

Araşdırmaçı jurnalist, dini sahə üzrə mütəxəssis Kənan Rövşənoğlu bizimlə söhbətdə qeyd edir ki, bu iddialar əsassızdır: "O sorğuda sualın qoyuluşu səhvdir və burada bir anlaşılmazlıq var. Yəni Azərbaycanda 64 faiz namaz qılmayanın olduğu deyilib, amma bizdə əksər insanlar namaz qılmasalar da müsəlman olduqlarını bildirir və inancları var. Bu məsələ bir neçə il əvvəl də qaldırılmışdı. Yəni Azərbaycanda ateistlərin sayı ən yaxşı halda 1-2 faiz olar, ən çox 5 faiz ola bilər. Amma qalan insanlar namaz qılıb oruc tutmasalar da, dinsiz də deyillər".

İlahiyyətçi deputat Ceyhun Məmmədov da mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Mən də düşünürəm ki, bu cür statistikalər ciddi təhlil olunandan sonra açıqlanmalıdır. Ümumiyyətlə, əvvəlki dövrdə də Azərbaycan tərəfi ABS-nin rəsmi qurumlarına bu kimi mövzularla bağlı əməkdaşlıq təklifi irəli sürürdülər ki, dini qurumla bağlı hansısa araşdırmalar aparılarkən Azərbaycanla da məsləhətləşmələr aparılsın, mövqeyimiz açıqlansın. Bu cür fikirlər səsləndirilərkən qeyd etdiyimiz məsələ nəzərə alınmalıdır. Biz deyə bilirik ki, Azərbaycan xalqının 99 faizinin dini inancı var. Bu metodologiya elə hazırlanmalıdır ki, burada dini inancın olub-olmaması, dini ibadətin yerinə yetirib-yetirməmələri nəzərə alınmı. Ölkə əhalisinin 99 faizinin etiqadı var, 10-15 faizi isə dindardır. Burada əsas məsələ radikallığın olmamasıdır. Ümumiyyətlə, 65 nisbəti heç bir kriteriyaya əsaslanmır. Bu rəqəm ciddi analiz olunmalıdır, bundan sonra fikir bildirmək olar".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

“Ermənistan ordusunun ölkənin beynəlxalq səviyyədə tanınmış suveren ərazisindən kənarda heç bir missiyası yoxdur”. Bunu ölkənin baş naziri Nikol Paşinyan parlamentdə “2026-cı il dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsinin müzakirəsi zamanı deyib.

“Biz gündəlik iş söhbətlərində “döyüşə hazır ordu” anlayışının dəyişdirilməsini və “müdafiə oluna bilən ordu” kimi yenidən formalaşdırılmasını çox vacib hesab edirik. “Döyüşə hazır ordu” dedikdə, potensial döyüşün harada baş verə biləcəyini qeyd etmirik. Bu konteksti vurğulamaq bizim üçün çox vacibdir: Ermənistan ordusu müdafiə oluna bilən olmalıdır, yəni o, Ermənistanın ərazi bütövlüyünü, suverenliyini və vətən-

Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyanın açıqlaması təkcə texniki yenilənmədən ibarət deyil - bu, siyasi mesajdır. Papikyanın açıqlaması, əslində, bölgədə sülh prosesinə zərbə kimi qiymətləndirilir. Ermənistanın baş nazirinin dediklərinə, yoxsa müdafiə nazirinin açıqlamasına inanaq?

“Təxris Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Maarifləndirmə” İctimai Birliyinin sədri, hərbi təhlilçi Emin Həsəni

İşğalçı ordunun “qabığını” dəyişmək niyyəti

Ermənistanın baş naziri və müdafiə nazirindən ordu ilə bağlı təzadlı açıqlamalar - hansı yalan demir...

daşlarının təhlükəsizliyini müdafiə edə bilməlidir”, - deyərək baş nazir bildirib.

Nikol Paşinyan vurğulayıb ki, beynəlxalq hüquqa uyğun olaraq hər bir dövlət öz vətəndaşlarının təhlükəsizliyini, o cümlədən mümkün kənar müdaxilələrdən təmin etməyə borcludur. Paşinyanın açıqlamasından o məna çıxır ki, baş nazir Ermənistan ordusunun işğalçı damğasını təmizləmək niyyətindədir.

Fəqət Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyanın son açıqlaması tam fərqli mesajdır. Nazir bildirib ki, ölkəsi yalnız yeni nəsil silahlar alır və bu istiqamətdə ciddi maliyyə və sənaye layihələri həyata keçirilir. Nazir deyib ki, İrəvan artıq silah tədarükünün diversifikasiyasını tam təmin edib, yeni bir ölkədən deyil, müxtəlif mənbələrdən silah almağa başlayıb. Papikyan əlavə edib ki, Ermənistan öz hərbi-sənaye kompleksini də fəal şəkildə inkişaf etdirir və yerli istehsal nümunələri artıq ordunun arsenalında mühüm yer tutur: “Erməni silah sistemləri xarici bazarlarda rəqabətə davamlı olmalıdır. Bunun üçün yeni investisiyalar lazımdır. Əks halda, müasir silahlara sahib olmaq mümkün deyil”.

“Yeni Müsavat”a bildirdi ki, erməni cəmiyyəti və dövlətinə Azərbaycan ictimaiyyətində heç zaman inam olmayıb: “Ermənilər defələrlə götürdükleri öhdəlikləri pozublar. Çar Rusiyası və sovetlər dönəmində, eləcə də, ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarından etibarən defələrlə danışıqlar olub, amma götürdükleri öhdəliklərə sadıq qalmayıblar. Amma indi məcburen buna gedirlər. Çünki güclü Azərbaycan dövləti və ordusu var. Ermənistanın arxasında duran Rusiya və İran, həmçinin Qərb dairələri əvvəlki güclərdə deyillər. İndi artıq Türk dünyasının böyük gücü ortaya çıxıb. Azərbaycanı istəyən dost ölkələr də kifayət qədər çoxdur. Xalqımız hər şeyi bilir. Paşinyan o adam idi ki, oğlu Qarabağda xidmət etmişdi, “Qarabağ Ermənistanıdır!” deyirdi. Amma indi artıq erməni baş nazir fikirlərini dəyişdiyini bəyan edir. Artıq başqa yol da görmür. Ermənistan Türkiyə və Azərbaycan arasında nə edə bilər? Ordusu iki qardaş ölkədən hansına qarşı döyüşəcək? Yaxşı olardı ki, kiçik həcmli ordu saxlasın, yaxud daxili qoşun tipli birləşmələr saxlıb sabitliyi qorumaq üçün saxlasın. Bir də sərhədlərini rəmzi olaraq qoruyar. Ermənistanın sərhədlərini Rusiya qoruyurdu. İndi istəmir ki, Fransa və ya di-

gər qüvvələr qorusun. Azərbaycan regionda yalnız və yalnız sabitlik, təhlükəsizlik istəyir. Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin açıqlamaları boş açıqlamalardır. Ermənistanın əvvəlki nazirləri cinayətkar qatillər idi. “Ohanyan xətti” müəyyən etmişdilər. Nə oldu? Darmadağın oldu. İndi Ermənistan düşünür ki, nəse edə bilər. Bu ancaq ziyanlarına işləyər. Dövlətlərinin mövcudluğu sual altına düşə bilər. Yaranmış kövrək münasibətləri Ermənistan bundan sonra da davam etdirməlidir. Türkiyənin bütün şərtlərini qəbul etməli, nəhayət, bölgədə normal bir ölkə olmalıdır. Əks halda, əvvəlki münasibətləri davam etdirlsələr, sonda dövlət kimi yox olacaqlar. Azərbaycan xalqı onların hansı siyasət yürütdüklərini və xisletlərini yaxşı bilir. Tarixin müxtəlif vaxtlarında Rusiya, İran və Qərb dairələrinin əlində Türkiyə və Azərbaycana qarşı alət olublar. İndi sülhə doğru addım atsalar, bölgədə əməkdaşlıq üçün real imkanlar yaranacaq. Başqalarının vassalı olmaqdan daha azər-baycanın vassallığını qəbul etsinlər. Başqa alternativ yollar da yoxdur. Əslində şans yaranıb. Azərbaycan dövləti onlara şərait yaradıb ki, tarixdə heç olmasa bir kərə müstəqil dövlət kimi yaşaya bilsinlər. Bunu də-

yərləndirməlidirlər. Əks halda, əqibətlərinin necə olacağı bəlidir”.

Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyası İdarə Heyətinin üzvü, siyasi şərhçi Əli Zülfüqaroğlunun sözlərinə görə, Ermənistan baş nazirinin son zamanlar yürütdüyü siyasətin sülh prosesinə adekvat olduğunu söyləmək mümkündür: “Paşinyan başa düşür ki, Azərbaycanla sülhün alternativi yoxdur. Əks proseslər Ermənistan üçün geridönüşü mümkün olmayan fəlakətlərə yol açır. Ona görə də mütəmadi olaraq, kilə tərəfindən zəhərlənmiş Ermənistan cəmiyyətinə gərçəkliyi anlatmağa ehtiyac duyur. Orta məktəb şagirdlərinin Ağrı dağının Ermənistanı olmadığını bilməməsi ilə bağlı Paşinyanın açıqlamaları onun “real Ermənistan” konsepsiyası ilə bağlı prinsiplilik nümayiş etdirməyə işarə edir”.

Ə.Zülfüqaroğlu diqqətə çatdırıb ki, kilə tərəfindən formalaşan “böyük Ermənistan” ideologiyası tam çökməyə qədər bölgədə risklər davam edəcək: “Bunun üçün də Ermənistanı şər yuvası olan kilə tam olaraq neytrallaşdırılmalı, kiləyə

Rusiya 44 günlük müharibədə İrəvandan nə tələb edib?

Vladimir Putin 44 günlük müharibə zamanı Ermənistandan Rusiya-Belarus ittifaq dövlətinə qatılmağı tələb edib. Bunu Ermənistanın “Respublika Naminə” Partiyasının sədri Arman Babacanyan deyib.

Siyasətçinin fikrincə, 1999-cu il oktyabrın 27-də Ermənistan parlamentinin gülləbaran edilməsinin arxasında duran məqsəd Ermənistanın məhv edilməsi olub: “Ötən 26 il ərzində biz həyatla ölümün sərhədində yaşamışıq - “Ermənistan dövləti olmayacaqmı” sualı ilə. Dövlətimizlə bağlı bir çox dramatik hadisələr birbaşa 27 oktyabr hadisələri ilə əlaqəlidir. 44 günlük müharibə də məhz 27 oktyabrın birbaşa nəticəsidir. Putin müharibəni dayandırmaq üçün Ermənistanın ittifaq dövlətinin tərkibinə daxil olmasını tələb edirdi. 27 oktyabr hadisələri Ermənistanda vassallıq yaratmışdı”.

Xatırladaq ki, 1999-cu il 27 oktyabrda Ermənistan parlamentinin iclası zamanı Nairi Hunanyanın başçılıq etdiyi silahlı qrup binaya daxil olaraq atəş açdı. Hücum nəticəsində baş nazir Vazgen Sərkisyan, parlament sədri Karen Demircyan və daha bir neçə yüksək vəzifəli şəxs öldürüldü. 27 oktyabr hadisələri Ermənistanın siyasi həyatında böyük böhran və hakimiyyət dəyişikliklərinə səbəb olub və Ermənistanda siyasi balans dəyişib. Hadisə “Vazgen-Karen” tandemini (hakimiyyətin ən güclü qüvvəsi) məhv etdi, Robert Köçeryanın hakimiyyətini gücləndirdi. Hadisə sonradan Ermənistan dövlətinə və Azərbaycanla “sülh danışıqlarında maraqlı olan loyal siyasi komanda”ya sui-qəsd kimi qiymətləndirilib.

2026-cı il sülh müqaviləsi təqvim olacaq

“Ermənistan tərəfi sözsüz ki, zaman-zaman sülh prosesini pozmaq üçün müxtəlif yollara əl atıb. Amma rəsmi İrəvanın son hərəkətləri və verilən açıqlamalar onu deməyə əsas verir ki, onlar da Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanmasında maraqlıdır. Çünki Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalanmadan Ermənistanın gələcəyi yoxdur”. Milli Məclisin sədr müavini Ziyafət Əsgərov “Teleqraf”a açıqlamasında belə deyib.

Onun sözlərinə görə, rəsmi Bakının sülh və etimad quruculuğu istiqamətində atdığı sülhsevər addımlara Ermənistan tərəfi də adekvat olmalıdır: “Qarşı tərəfdən verilən açıqlamalar onların da bunu başa düşdükleri ilə bağlı fikir söyləməyə əsas verir. Ona görə də proseslər bu istiqamətdə davam etsə, 2026-cı il sülh müqaviləsinin imzalanması üçün yaxşı bir təqvim olacaq”.

verilən konstitusion hüquqlar alınmalıdır. Və Ermənistan siyasi səhnədən silinməlidir. Hesab edirəm ki, hazırda Paşinyan məhz bu prosesi aparır. Ona görə də, Azərbaycanın şərtlərinin Ermənistan tərəfindən qəbul edildiyini nəzərə alsaq, İrəvanda baş verənləri sülhün dayaqlarının möhkəmləndirilmə prosesi kimi dəyərləndirə bilərik. Faktiki olaraq bölgədə sülh abı-havası var və yekun sülh sazişi də mümkün qədər tezləşdirilməlidir ki, pozucu meyillər üçün zəmin yaranmasın”.

Ə.Zülfüqaroğlu həmçinin qeyd edib ki, istənilən halda Ermənistan heç bir istiqamətdə, o cümlədən hərbi və müdafiə sənayesində Azərbaycanla müqayisə oluna bilməz: “İki ölkənin potensialı arasında o qədər fərq var ki, Ermənistanın heç bir zaman balans yarada bilməyəcəyini söyləmək mümkündür. Təbii ki, Azərbaycan prosesləri yaxından izləyir və atılan addımlara adekvat siyasət yürüdür”.

□ **Cavanşir ABBASLI**
“Yeni Müsavat”

"Ermənistan ordusunun ölkənin beynəlxalq səviyyədə tanınmış suveren ərazisindən kənarda heç bir missiyası yoxdur". Bunu ölkənin baş naziri Nikol Paşinyan parlamentdə "2026-cı il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsinin müzakirəsi zamanı deyib.

"Biz gündəlik iş söhbətlərində "döyüşə hazır ordu" anlayışının dəyişdirilməsini və "müdafiə oluna bilən ordu" kimi yenidən formalaşdırılmasını çox vacib hesab edirik. "Döyüşə hazır ordu" dedikdə, potensial döyüşün harada baş verə biləcəyini qeyd etmirik. Bu konteksti vurğulamaq bizim üçün çox vacibdir: Ermənistan ordusu müdafiə oluna bilən olmalıdır, yəni o, Ermənistanın ərazi bütövlüyünü, suverenliyini və vətən-

Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyanın açıqlaması təkcə texniki yenilənmədən ibarət deyil - bu, siyasi mesajdır. Papikyanın açıqlaması, əslində, bölgədə sülh prosesinə zərbə kimi qiymətləndirilir. Ermənistanın baş nazirinin dediklərinə, yoxsa müdafiə nazirinin açıqlamasına inanaq?

"Təxris Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Maarifləndirmə" İctimai Birliyinin sədri, hərbi təhlilçi Emin Həsəni

İşğalçı ordunun "qabığı"ni dəyişmək niyyəti

Ermənistanın baş naziri və müdafiə nazirindən ordu ilə bağlı təzadlı açıqlamalar - hansı yalan demir...

daşlarının təhlükəsizliyini müdafiə edə bilməlidir", - deyərək baş nazir bildirib.

Nikol Paşinyan vurğulayıb ki, beynəlxalq hüquqa uyğun olaraq hər bir dövlət öz vətəndaşlarının təhlükəsizliyini, o cümlədən mümkün kənar müdaxilələrdən təmin etməyə borcludur. Paşinyanın açıqlamasından o məna çıxır ki, baş nazir Ermənistan ordusunun işğalçı damğasını təmizləmək niyyətindədir.

Fəqət Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyanın son açıqlaması tam fərqli mesajdır. Nazir bildirib ki, ölkəsi yalnız yeni nəsil silahlar alır və bu istiqamətdə ciddi maliyyə və sənaye layihələri həyata keçirilir. Nazir deyib ki, İrəvan artıq silah tədarükünün diversifikasiyasını tam təmin edib, yeni bir ölkədən deyil, müxtəlif mənbələrdən silah almağa başlayıb. Papikyan əlavə edib ki, Ermənistan öz hərbi-sənaye kompleksini də fəal şəkildə inkişaf etdirir və yerli istehsal nümunələri artıq ordunun arsenalında mühüm yer tutur: "Erməni silah sistemləri xarici bazarlarda rəqabətə davamlı olmalıdır. Bunun üçün yeni investisiyalar lazımdır. Əks halda, müasir silahlara sahib olmaq mümkün deyil".

"Yeni Müsavat"a bildirdi ki, erməni cəmiyyəti və dövlətinə Azərbaycan ictimaiyyətində heç zaman inam olmayıb: "Ermənilər defələrlə götürdükleri öhdəlikləri pozublar. Çar Rusiyası və sovetlər dönəmində, eləcə də, ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarından etibarən defələrlə danışıqlar olub, amma götürdükleri öhdəliklərə sadıq qalmayıblar. Amma indi məcburen buna gedirlər. Çünki güclü Azərbaycan dövləti və ordusu var. Ermənistanın arxasında duran Rusiya və İran, həmçinin Qərb dairələri əvvəlki güclərdə deyillər. İndi artıq Türk dünyasının böyük gücü ortaya çıxıb. Azərbaycanı istəyən dost ölkələr də kifayət qədər çoxdur. Xalqımız hər şeyi bilir. Paşinyan o adam idi ki, oğlu Qarabağda xidmət etmişdi, "Qarabağ Ermənistanıdır!" deyirdi. Amma indi artıq erməni baş nazir fikirlərini dəyişdiyini bəyan edir. Artıq başqa yol da görmür. Ermənistan Türkiyə və Azərbaycan arasında nə edə bilər? Ordusu iki qardaş ölkədən hansına qarşı döyüşəcək? Yaxşı olardı ki, kiçik həcmli ordu saxlasın, yaxud daxili qoşun tipli birləşmələr saxlayıb sabitliyi qorumaq üçün saxlasın. Bir də sərhədlərini rəmzi olaraq qoruyar. Ermənistanın sərhədlərini Rusiya qoruyurdu. İndi istəmir ki, Fransa və ya di-

gər qüvvələr qorusun. Azərbaycan regionda yalnız və yalnız sabitlik, təhlükəsizlik istəyir. Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin açıqlamaları boş açıqlamalardır. Ermənistanın əvvəlki nazirləri cinayətkar qatillər idi. "Ohanyan xətti" müəyyən etmişdilər. Nə oldu? Darmadağın oldu. İndi Ermənistan düşünür ki, nəse edə bilər. Bu ancaq ziyanlarına işləyər. Dövlətlərinin mövcudluğu sual altına düşə bilər. Yaranmış kövrək münasibətləri Ermənistan bundan sonra da davam etdirməlidir. Türkiyənin bütün şərtlərini qəbul etməli, nəhayət, bölgədə normal bir ölkə olmalıdır. Əks halda, əvvəlki münasibətləri davam etdirlsələr, sonda dövlət kimi yox olacaqlar. Azərbaycan xalqı onların hansı siyasət yürütdüklerini və xisletlərini yaxşı bilir. Tarixin müxtəlif vaxtlarında Rusiya, İran və Qərb dairələrinin əlində Türkiyə və Azərbaycana qarşı alət olublar. İndi sülhə doğru addım atsalar, bölgədə əməkdaşlıq üçün real imkanlar yaranacaq. Başqalarının vassalı olmaqdan daha azər baycanın vassallığını qəbul etsinlər. Başqa alternativ yollar da yoxdur. Əslində şans yaranıb. Azərbaycan dövləti onlara şərait yaradıb ki, tarixdə heç olmasa bir kərə müstəqil dövlət kimi yaşaya bilsinlər. Bunu də-

yərləndirməlidirlər. Əks halda, aqibətlərinin necə olacağı bəlidir".

Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyası İdarə Heyətinin üzvü, siyasi şərhçi Əli Zülfüqaroğlunun sözlərinə görə, Ermənistan baş nazirinin son zamanlar yürütdüyü siyasətin sülh prosesinə adekvat olduğunu söyləmək mümkündür: "Paşinyan başa düşür ki, Azərbaycanla sülhün alternativi yoxdur. Əks proseslər Ermənistan üçün geridönüşü mümkün olmayan fəlakətlərə yol açır. Ona görə də mütəmadi olaraq, kilə tərəfindən zəhərlənmiş Ermənistan cəmiyyətinə gərçəkliyi anlatmağa ehtiyac duyur. Orta məktəb şagirdlərinin Ağrı dağının Ermənistanı olmadığını bilməməsi ilə bağlı Paşinyanın açıqlamaları onun "real Ermənistan" konsepsiyası ilə bağlı prinsiplilik nümayiş etdirməyə işarə edir".

Ə.Zülfüqaroğlu diqqətə çatdırıb ki, kilə tərəfindən formalaşan "böyük Ermənistan" ideologiyası tam çökməyə qədər bölgədə risklər davam edəcək: "Bunun üçün də Ermənistanı şər yuvası olan kilə tam olaraq neytrallaşdırılmalı, kiləyə

Rusiya 44 günlük müharibədə İrəvandan nə tələb edib?

Vladimir Putin 44 günlük müharibə zamanı Ermənistanı Rusiya-Belarus ittifaq dövlətinə qatılmağı tələb edib. Bunu Ermənistanın "Respublika Naminə" Partiyasının sədri Arman Babacanyan deyib.

Siyasətçinin fikrincə, 1999-cu il oktyabrın 27-də Ermənistan parlamentinin gülləbaran edilməsinin arxasında duran məqsəd Ermənistanın məhv edilməsi olub: "Ötən 26 il ərzində biz həyatla ölümün sərhədində yaşamışıq - "Ermənistan dövləti olmayacaqmı" sualı ilə. Dövlətimizlə bağlı bir çox dramatik hadisələr birbaşa 27 oktyabr hadisələri ilə əlaqəlidir. 44 günlük müharibə də məhz 27 oktyabrın birbaşa nəticəsidir. Putin müharibəni dayandırmaq üçün Ermənistanın ittifaq dövlətinin tərkibinə daxil olmasını tələb edirdi. 27 oktyabr hadisələri Ermənistanı vassallıq yaratmışdı".

Xatırladaq ki, 1999-cu il 27 oktyabrda Ermənistan parlamentinin iclası zamanı Nairi Hunanyanın başçılıq etdiyi silahlı qrup binaya daxil olaraq atəş açdı. Hücum nəticəsində baş nazir Vazgen Sarkisyan, parlament sədri Karen Demircyan və daha bir neçə yüksək vəzifəli şəxs öldürüldü. 27 oktyabr hadisələri Ermənistanın siyasi həyatında böyük böhran və hakimiyyət dəyişikliklərinə səbəb olub və Ermənistanı siyasi balansı dəyişib. Hadisə "Vazgen-Karen" tandemini (hakimiyyətin ən güclü qüvvəsi) məhv etdi, Robert Köçeryanın hakimiyyətini gücləndirdi. Hadisə sonradan Ermənistan dövlətinə və Azərbaycanla "sülh danışıqlarında maraqlı olan loyal siyasi komanda"ya sui-qəsd kimi qiymətləndirilib.

2026-cı il sülh müqaviləsi təqvim olacaq

"Ermənistan tərəfi sözsüz ki, zaman-zaman sülh prosesini pozmaq üçün müxtəlif yollara əl atıb. Amma rəsmi İrəvanın son hərəkətləri və verilən açıqlamalar onu deməyə əsas verir ki, onlar da Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanmasında maraqlıdır. Çünki Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalanmadan Ermənistanın gələcəyi yoxdur". Milli Məclisin sədr müavini Ziyafət Əsgərov "Teleqraf"a açıqlamasında belə deyib.

Onun sözlərinə görə, rəsmi Bakının sülh və etimad quruculuğu istiqamətində atdığı sülhsevər addımlara Ermənistan tərəfi də adekvat olmalıdır: "Qarşı tərəfdən verilən açıqlamalar onların da bunu başa düşdükleri ilə bağlı fikir söyləməyə əsas verir. Ona görə də proseslər bu istiqamətdə davam etsə, 2026-cı il sülh müqaviləsinin imzalanması üçün yaxşı bir təqvim olacaq".

verilən konstitusion hüquqlar alınmalıdır. Və Ermənistan siyasi səhnədən silinməlidir. Hesab edirəm ki, hazırda Paşinyan məhz bu prosesi aparır. Ona görə də, Azərbaycanın şərtlərinin Ermənistan tərəfindən qəbul edildiyini nəzərə alsaq, İrəvanda baş verənləri sülhün dayaqlarının möhkəmləndirilmə prosesi kimi dəyərləndirə bilərik. Faktiki olaraq bölgədə sülh abı-havası var və yekun sülh sazişi də mümkün qədər tezləşdirilməlidir ki, pozucu meyillər üçün zəmin yaranmasın".

Ə.Zülfüqaroğlu həmçinin qeyd edib ki, istənilən halda Ermənistan heç bir istiqamətdə, o cümlədən hərbi və müdafiə sənayesində Azərbaycanla müqayisə oluna bilməz: "İki ölkənin potensialı arasında o qədər fərq var ki, Ermənistanın heç bir zaman balans yarada bilməyəcəyini söyləmək mümkündür. Təbii ki, Azərbaycan prosesləri yaxından izləyir və atılan addımlara adekvat siyasət yürüdür".

▣ **Cavanşir ABBASLI**
 "Yeni Müsavat"

Türkiyə İsrailə müharibə üçün qırıclar alır?

Türkiyə və Böyük Britaniya arasında "Tayfun" hərbi təyyarələrinin tədarükünə dair müqavilə ilə bağlı diqqətçəkən məqalə yayımlanıb. "Röyters"ə istinadən xəbər verir ki, iddiaya görə, Türkiyənin sözügedən təyyarələri almaqda məqsədi son dövrlərdə Yaxın Şərqdə effektiv əməliyyatlar keçirən İsrail qarşısında hərbi üstünlüyə nail olmaqdır. Avropa da öz növbəsində NATO-da (ABŞ-dən sonra) ikinci ən böyük orduya sahib və hərbi dronların aparıcı istehsalçısı olan Türkiyənin rəğbətini qazanmağa çalışır. Bildirilir ki, avropalılara şərq cinahını gücləndirmək gərəkdir. Bundan əlavə, Türkiyə potensial olaraq Ukraynada müharibədən sonrakı sabitləşmədə əhəmiyyətli rol oynaya bilər.

Qeyd edək ki, Türkiyə Böyük Britaniyadan 44 ədəd "Tayfun" qırıcı təyyarəsi alacaq.

Lukaşenkodan sülh çağırışı

Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenko Qəzza zolağında və Azərbaycanla Ermənistan arasında münaqişələrin həllinin uzunmüddətli olacağına ümid etdiyini bildirib. Belarus lideri bu barədə Minskə Avrasiya Təhlükəsizliyi üzrə III Beynəlxalq Konfransda deyib.

"Son vaxtlar bir sıra uzunmüddətli münaqişələr üçün həll yollarına nail olmaq mümkün olub və ümid edirəm ki, bu həllər uzunmüddətli olacaq. Azərbaycan və Ermənistan sülh sazişi imzalayıblar. Qəzza bölgəsində iki illik müharibə başa çatıb. Bu, yalnız başlanğıcdır. Amma ümid edirik ki, bu yaxşı bir başlanğıcdır", - o vurğulayıb.

Noyabrın 3-6-da avropalı ravvinlərin Bakıda keçirilməsi planlaşdırılan toplantısı gözlənilmədən təxirə salınıb. Tədbirdə Avropa, İsrail, ABŞ və digər ölkələrdən 600-ə yaxın ravvinin iştirakı gözlənilirdi.

Minval.info xəbər verir ki, quqlarını müdafiə etmək tədbirin ləğv səbəbləri və mümkün yeni tarix açıqlanmayıb. Forumun gündəliyinə İsrailin dörd ərəb ölkəsi ilə sülh müqavilələri imzaladığı "İbrahim sazişi"nin genişləndirilməsi də vardır. Bu dəfə müzakirə Azərbaycanın onlara qoşulmasının mümkün-lüyü, eləcə də dini etiqad azadlığının təşviqi və Avropada artan antisemitizmlə mübarizəyə həsr olunacağı deyilirdi. Avropalı ravvinlərin həmçinin dağ yəhudilərinin böyük icmasının əsrlər boyu kompakt şəkildə yaşadığı Qubaya səfər etməli idilər.

Qeyd edək ki, Avropada əsas pravoslav ravvinlər itifaqı olan təşkilat Avropadakı icmalardan 700-dən çox dini lideri birləşdirir. 1956-cı ildə qurulan təşkilat Avropadakı yəhudilərin hü-

quqlarını müdafiə etmək üçün çalışır, din azadlığı və yəhudi icmaları ilə bağlı məsələləri müzakirə edir. "İbrahim sazişi"ne gəlincə, bəllidir ki, 2020-ci ildə rəsmi olaraq tətbiq olunmağa başlamış ərəb dövlətləri və İsrail arasında barışıq ehtiva edən plandır. Planın iki əsas hissəsi var, birincisi, Fələstin münaqişəsinin həlli və yeni Fələstin dövlətinin yaradılması, mövcud torpaqların BMT qərarlarından fərqli şəkildə, daha çox İsrailin xeyrinə bölüşdürülməsidir. İkinci hissəsi isə ərəb region ölkələri ilə İsrail arasında barışıq prosesidir.

Tədbirin ertələnməsi və ya təxirə salınmasının səbəbləri haqda birmənalı fikir bildirmək çətinidir. İrənlə bağlı bir sıra regional amilləri də nəzərə almaq lazımdır.

Bakının "İbrahim sazişləri"nə qoşulması yenə ertələndi

Avropalı ravvinlərin Azərbaycan paytaxtında keçirilməsi planlaşdırılan toplantısı niyə təxirə salındı?

Digər tərəfdən, uzun müddətdir ki, Tel-Əvivlə Ankara arasındakı münasibətlər soyuqdur. Hətta iki ölkə arasındakı əlaqələrdə müəyyən kəskin ritorika, söz döyüşü bir-birini əvəzləyir. Belə bir vəziyyətdə isə Bakının "İbrahim sazişi"ne "hə" deyəcəyini gözləməyə dəyməzdi...

Sabiq maliyyə naziri, professor, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a dedi ki, Azərbaycanın yerləşdiyi böyük regiondakı ölkələr arasında olduqca mürəkkəb bir münasibətlər sistemi formalaşıb:

"Bir dövlət kimi xarici siyasətimizin əsasında heç kimin daxili işlərinə qarışmamaq, hər bir ölkə ilə maksimum əməkdaşlıq etmək dayansa da, əhatəmizdə olan dövlətlər arasında baş verən ciddi qarşıdurmalar bizi hərdən çıxılmaz duruma sala bilər. Bu sırada İsrail - Azərbaycan, İsrail - Türkiyə, Azərbaycan - İran, İran - İsrail münasibətlərindəki durum xüsusi qeyd olunmalıdır. İndi meydana Azərbaycan üçün bəzi region ölkələri ilə "dostumun dostu mənim dostumdur, düşmənimin düşməni məni düşmənimdir" kimi münasibətlər formulası demək olar ki, işləmir. Daha doğrusu, bəzi ölkələrə münasibətdə bu formulada hər şey öz yerini dəyişir və o belə oxunur - "dostumun düşməni mənim

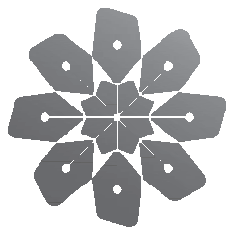
dostumdur (Azərbaycan - Türkiyə - İsrail) və ya dostumun dostu mənim düşmənimdir (İran - Azərbaycan - Ermənistan)". Kim-sə deyə bilər ki, İran bizə qonşu ölkədir, dost ölkə deyil. Lakin mən belə fikirlərlə razı deyiləm. Biz İrana nə qədər qonşu ölkə desək də, əhalisinin az qala 3/2-si Azərbaycan türkləri olan bu ölkə Azərbaycana qarşı hansı münasibət sərgiləməsindən asılı olmayaraq bizə dost və qardaş ölkədir. Münasibətlərdə məntiqin bu qədər deformasiyasından bir dövlət olaraq biz müəyyən qədər əziyyət çəkirik. 44 günlük müharibədə həm Türkiyə, həm də İsrail bizim yanımızda dayanıb, qələbəmizə ürkədən dəstək verdilər. Bu gün Azərbaycanın da söylərinə baxmayaraq, hər iki ölkə arasında yaranmış gərginlik öz həllini tapa bilmir. Qonşu İranla münasibətləri yaxşılaşdırmaq istəyimizin yetərinə reallaşa bilməməsinin səbəblərindən biri İran - İsrail düşmənciliyidir. Bütün bu dediklərimiz fonunda Bakıda Avropa, İsrail, ABŞ və digər ölkələrdən 600-ə yaxın ravvinin iştirakı ilə keçiriləcək tədbirin təxirə salınması müəyyən qədər anlaşıla bilər. Düşünürəm ki, bu gün Qəzzada baş verən-lər fonunda bütün dünya müsəlmanlarının İsrailə qarşı çıxışlar etdiyi bir durumda bizim ən azından

neytral mövqedə dayanma-ğımız doğru seçim ola bilər. Nə qədər çətin olsa da, biz yaranmış bu durumda balanslaşdırılmış siyasət yürütməkdə davam etməliyik. Ən doğru seçim budur..."

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov hesab edir ki, Bakı üçün bu məsələ o qədər də aktual olmamalıdır: "Avropalı ravvinlərin noyabrın əvvəllərində Azərbaycanda toplantılarının keçirilməsi planlaşdırılsa da, sonradan qeyri-müəyyən müddətə təxirə salındı. Azərbaycan tolerant ölkədir və heç bir dini, milli ayrı-seçkilik olmayan ölkə kimi nümunə kimi göstərilir. Yəhudi xalqı ilə Azərbaycan xalqları arasında tarixi dostluq əlaqələri mövcuddur və qarşılıqlı mənafehlərin təmin edilməsində bu amil mühüm faktora çevrilib. Təl-Əvivlə Bakı bütün beynəlxalq platformalarda bir-birlərini dəstəkləyib. 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsində də İsrail Azərbaycanın yanında oldu. Bu gün hər iki dövlət arasında əməkdaşlıq yüksək səviyyədədir. İqtisadi və ticari tərəfdaşdırlar. İxrac olunan Azərbaycan neftinin əsas alıcılarından biri də məhz İsraildir. İsrailin də Azərbaycanda qarşılıqlı investisiyaları var. İran da həmişə İsrail-Azərbaycan münasibətlərinin intensiv inkişafından narahat olub və buna zaman-zaman öz

mövqeyini açıq şəkildə ifadə edib. Bakının xarici siyasəti ədalətə, beynəlxalq hüquq və prinsiplərə əsaslandığından İsrail-Fələstin probleminin nizamlanmasına bu kontekstdən yanaşır. İki dövlətli, paytaxtı Şərqi Qüds olmaqla müstəqil Fələstin dövlətinin yaranması mövqeyindən çıxış edir. Azərbaycanın ABŞ Prezidenti Donald Trampın təşəbbüsü ilə Misirdə keçirilmiş Yaxın Şərq Sülh Sammitində Azərbaycanın iştirakı beynəlxalq miqyasda oynadığı mühüm rolunun daha bir əyani sübutu oldu. Eyni zamanda həm İsrailə, həm də İslam coğrafiyası ilə sıx əlaqələrin təzahürü idi. Avropalı ravvinlərin Bakıda keçirilməsi nəzərdə tutulan toplantısı İranda və Türkiyədə narahatlıq yaratmamalıdır. Baxmayaraq ki, Yaxın Şərqdə hazırda baş verən hadisələr və həssas dönmə nəzərə alınaraq bu tədbir təxirə salındı. Bakı qonşularının və müttəfiqlərinin mövqelərini nəzərə alır. Hətta demokratik və tolerant cəmiyyət sayılan Avropada antisemitizm geniş vüsət alsada, Azərbaycanda belə bir hal yoxdur. Yəhudilər təhlükəsiz və azad şəkildə, Azərbaycan xalqının ayrılmaz bir tərkib hissəsi olaraq yaşayırlar. Bakının "İbrahim sazişi"ne qoşulmasına gəlincə, onu qeyd etməliyəm ki Azərbaycanla İsrail arasında münasibətlər həmin sazişdə nəzərdə tutulduğundan daha üst səviyyədə, strateji müttəfiqlik səviyyəsindədir. Azərbaycan İsrailin müstəqilliyin tanıyan tək-tək müsəlman ölkələrindən də biridir. Həmin saziş İsraili rəsmən dövlət kimi tanımayan, onunla diplomatik əlaqələri üçün daha çox nəzərdə tutulub. Azərbaycanın da "İbrahim sazişi"ne qoşulması, mənəcə, o qədər də aktual olmamalıdır".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması

“Uşaqlar üçün maraqlı, maarifləndirici proqramlar demək olar ki, yoxdur. Milli cizgi və bədii filmlər isə ya köhnədir, ya da baxılası deyil. Kitablar da uşağın marağını cəlb etmir - nə dilində cazibə var, nə də məzmununda öyrədici. Televiziya faktiki "ARB Günəş" var, amma o da müasir uşağın zövqünə və informasiya verdişlərinə cavab vermir”.

Bu fikirləri “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında **təhsil eksperti Kamran Əsədov** səsləndirib. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan televiziyalarında uşaqlara yönəlik kontent uzun illərdir ki, ya təkrarlanır, ya da köhnə modelə hazırlanır: “Uşaqlar artıq 1980-90-cı illərin tədris üslubu və vizual dili ilə hazırlanmış proqramları izləmək istəmir. Onlar dinamik, interaktiv, texnologiyaya bənzər ekran məhsulları axtarırlar”.

Ekspertin sözlərinə görə, Rusiya və Türkiyə kimi ölkələrdə uşaqlar üçün artıq tam formalaşmış media ekosistemi var. Bu sistem təkcə telekanallarla məhdudlaşmır - cizgi qəhrəmanları, YouTube platformaları, sosial şəbəkə layihələri, maarifləndirici seriallar və oyun formatlı tədris süljetləri bu ekosistemin bir parçasıdır.

Məsələn, Rusiyada “Karusel”, “Mul’t”, “Soöz-mul’tfil’gm” kimi kanallar və brendlər uşaqlar üçün təkcə əyləncə deyil, həm də milli-mənəvi dəyərlərin daşıyıcısıdır.

Türkiyədə isə “TRT Çocuk” kanalı uşaq psixologiyasına uyğun şəkildə həm tədris, həm də mənəvi tərbiyə missiyasını yerinə yetirir.

Kamran Əsədov deyib ki, Azərbaycanda problem təkcə kanalın olmamasında deyil, idarəetmə və məzmun dizaynındadır: “Uşaqlar üçün proqram hazırlamaq, sadəcə, “rəngli kadr” demək deyil. Burada pedaqoji yanaşma, dilin sadəliyi, musiqinin harmoniyası və süljetin tərbiyəvi xətti birlikdə işləməlidir. Bizdə isə bu zəncirin demək olar ki, bütün həlqələri qırılıb”.

Kamran Əsədovun fikrincə, uşaq auditoriyasını yalnız “rəngli səhnə” ilə deyil, ağılla qurulmuş hekayə ilə ekrana bağlamaq mümkündür: “Uşağı ekranda saxlayan rəng deyil, hekayədir. Əgər bu hekayəni biz yazmasaq, uşaqlarımız başqalarının hekayəsi ilə böyüyəcək”.

Qeyd edək ki, Azərbaycan cəmiyyətində uşaq auditoriyası uzun illərdir diqqətdən kə-

Elm, təhsil

Balacaların böyük ekran dərdi

Azərbaycan televiziya məkanında uşaq proqramlarının böhranı

narda qalıb. Halbuki bu gün uşaq mediası gələcək nəsillərin dünyagörüşünü formalaşdırma ideoloji alətidir. Bir vaxtlar “Cırdan”, “Tıq-tıq xanım”, “Sehrli xalat” kimi obrazlar uşaqların düşüncəsində milli simvollar yaradırdı. İndi isə uşaqlar “Spiderman” və “Barbie” ilə böyüyür.

Əgər Azərbaycan uşaqları öz dilində, öz dəyərləri ilə, müasir texnologiyanın dili ilə danışa bilməsə, bu missiyanı başqaları yerinə yetirəcək. Və o zaman uşaqlar ekran qarşısında milli qəhrəmanları deyil, yad mədəniyyətlərin simvollarını tanıyacaq.

Bəs Azərbaycanda uşaq televiziya niyə tənəzzülə uğ-

rayıb?

Mütəxəssislər qeyd edir ki, bunun bir neçə səbəbi var. Onlardan biri dövlət siyasətində bu məsələ ilə bağlı prioritetin zəifləməsidir. Məsələn, sovet dövründə uşaq proqramları dövlət ideologiyasının bir hissəsi idi. Hər cizgi, hər uşaq tamaşası bir mesaj daşıyırdı. Müstəqillik dövründə isə uşaq auditoriyası kommersiya prinsiplərinə qurban gedib, reyting gətirmədiyi üçün uşaq proqramlarına az vəsait ayrılır.

Daha bir səbəb peşəkar ssenarist və rejissor çatışmazlığıdır. Bu gün uşaq psixologiyasını bilən ssenari müəllifləri və rejissorlar azdır. Bu səbəbdən uşaqlara yönəlik məzmun

ya çox sadə, ya da süni görünür. Həmçinin müasir dövrün uşaqları xarici cizgiləri HD keyfiyyətdə, 3D formatda izləyirlər. Azərbaycan cizgi studiyalarında isə texniki baza zəif, vizual üslub köhnədir.

O da məlumdur ki, uşaq kanalı kimi tanınan “ARB Günəş” televiziya məkanında yeganə nümunədir. Lakin mütəxəssislər qeyd edir ki, o da dil, tempo və dizayn baxımından müasir uşağın informasiya verdişlərinə uyğun deyil. Ekspertlər təklif edirlər ki, ölkədə “Uşaq Media Mərkəzi” yaradılmalıdır. Bu mərkəz dövlət və özəl sektorun birgə layihəsi kimi fəaliyyət göstərə, həm TV, həm də onlayn kontent isteh-

salı ilə məşğul ola bilər.

Mövzu ilə bağlı **İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkəti Yayın Şurasının üzvü Azər Həsərat** “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında deyib ki, “ARB Günəş” kifayət qədər işlər görməyə cəhd edir: “Təbii ki, əllərinizdəki imkanlar hesabına. Daha böyük imkanları olsa, əminəm ki, daha böyük işlər görə bilərsiniz. O baxımdan düşünürəm ki, problemin kökündən həllinə dövlət öz dəstəyini verməlidir. Dəstək olacağı təqdirdə, əlbəttə ki, biz bu vəziyyətdən tez çıxmağa çalışırıq. Uşaqlar üçün kanalların çoxaldılması vacibdir. Məsələn, İctimai Televiziyanın, yaxud da Azərbaycan Dövlət Televiziyasının ayrıca bir uşaq kanalı olmalıdır. Bu, sadəcə, cizgi filmləri üçün deyil, elmi və tədris məqsədli proqramlar üçün də nəzərdə tutulmalıdır. Belə şeyləri həll etmək, əlbəttə ki, mümkündür. Qardaş Türkiyədə, yeri gəlmişkən, bu yöndə çox böyük işlər görülüb. TRT-nin özünün çox böyük şəbəkəsi var. Tədris məqsədli, təhsilə yardımçı kanalları, cizgi filmləri kanalları və digər tematik yayımlar. Amma TRT dövlət kanalıdır. O baxımdan deyirəm ki, Azərbaycan da bu təcrübəni tətbiq edə bilər. Yeni uşaqlara milli qəhrəmanlar haqda cizgi filmləri göstərilməlidir. Milli kimliyimizi tanıdan filmlər və proqramlar daha çox təqdim edilməlidir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlilə GƏRAY

Amnistiya ilin sonunda elan oluna bilər

Milli Məclis üzvləri də amnistiya ilə bağlı qərar olacağını gözləyirlər

Zəfər bayramına cəmi bir neçə gün qalsa da, Milli Məclisin gündəliyində hələlik amnistiya məsələsi yer almır. Lakin siyasi dairələrdə və ekspert çevrələrində bu mövzu yenidən aktuallaşdırılıb. Xatırladaq ki, 2021-ci ildə 8 Noyabr - Zəfər Günü münasibətilə ölkədə genişmiqyaslı amnistiya elan edilmişdi. 2025-ci ilin “Suverenlik və Konstitusiyaya İli” kimi qeyd olunması isə bu dəfə oxşar bir addımın ilin sonuna qədər atılacağı ehtimalını gücləndirir.

Müstəqillik dövründə Azərbaycanca ümumilikdə 12 amnistiya aktı qəbul edilib və bu aktlar 160 minə yaxın şəxsə şamil olunub. Konstitusiyanın 95-ci maddəsinə əsasən, amnistiya aktını qəbul etmək səlahiyyəti Milli Məclisə məxsusdur.

Əvvəlki illərin təcrübəsinə əsasən, amnistiya ən çox sosial həssas qrupları əhatə edir. Azyaşlı uşağı olan qadınlar, hamilə və ya yaşlı məhkumlar, sağlamlıq imkanları məhdud şəxslər, eləcə də az ağır və ehtiyatsızlıqdan törədilmiş cinayətlərə görə cəza çəkənlər bu kateqoriyaya daxildir. Bundan başqa, cəzasının böyük hissəsini çəkmiş, islah olunma əlamətləri göstərən şəxslər, cəzasının bitməsinə bir il qalmış məhkumlar, yetkinlik yaşına

çatmayanlar, şəhid ailələrinin üzvləri, müharibə veteranları və qazilər də amnistiyadan yararlanırlar.

Məlumatla görə, ilin sonunda “Konstitusiyaya və Suverenliyə İli” çərçivəsində yeni amnistiya aktının qəbul edilməsi yüksək ehtimal kimi qiymətləndirilir. Bu qərar dövlətin humanist siyasətinin davamı olmaqla yanaşı, həm də cəmiyyətə ünvanlanmış mühüm bir ısmarış olacaq. Belə bir addım həm sosial ədalət prinsiplərinin qorunması, həm də dövlət-vətəndaş münasibətlərində etimad mühitinin daha da möhkəmləndirilməsi baxımından əhəmiyyətli sayılır.

Milli Məclisin İnsan hü-

quqları komitəsinin sədr müavini Arzuxan Əlizadə “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirib ki, ilin əvvəlindən başlayaraq ictimai müzakirələrdə bu mövzu dominantlıq təşkil edir: “Bu il ərzində amnistiya elan oluna və əfv sərəncamı imzalana bilər. Ehtimallar kifayət qədər yüksəkdir. Düşünürəm ki, ilin sonuna kimi amnistiya aktı reallaşacaq. Təbii ki, bu, Prezidentin müstəsna hüququdur, əfv sərəncamı ilə müəyyən qisim insan əfv edilə bilər. Azərbaycan Prezidenti yanında Əfv Məsələləri Komissiyası mütəmadi olaraq bu məsələ ilə bağlı işləyir.

Təxmini aldığımız bəzi məlumatlar da var. Bu baxımdan

bu qənaətdəyəm ki, ilin sonuna kimi əfv sərəncamı və ya amnistiya reallaşacaq”.

Milli Məclisin deputatı, İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahir Oruc bildirib ki, dövlət rəhbərliyindən amnistiya ilə bağlı təşəbbüs olarsa, parlament bunu alqışlayacaq: “Amnistiya qərarı prezident İlham Əliyevin və ya birinci xanım Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə həyata keçirilə bilər. Bunu hazırda millət vəkili və ya komitə sədri olaraq söyləmək imkanında deyiləm. Bu yöndə hazırlıqlar məhz hüquq sistemində aparılır. Bu istiqamətdə dövlətimizin daimi addımları var və hər bir halda ilin sonuna kimi gözləyək”.

Hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu deyib ki, amnistyanın olması gözləniləndir: “Əfvlə amnistiya bir olmalıdır, bununla bağlı hökumətə təkliflər etmişik. Bu baxımdan amnistyanın olacağına güman edirik. Hüquq müdafiəçiləri olaraq biz də eşidirik ki, ilin sonuna qədər böyük amnistiya elan ediləcəyi gözlənilir. Yeni bununla bağlı hazırlıqlar gedir. Məlum olduğu kimi, bu məsələ Milli Məclisdə açıqlanmalıdır. Böyük amnistiya olarsa, təkcə məhkumların deyil, bütövlükdə Azərbaycan cəmiyyətinin həyatında mühüm hadisə ola bilər. Çünki Konstitusiyaya Günü münasibətilə qəbul olunacaq amnistiya dövlətin humanizm prinsiplərinə sadıqlığının bariz göstəricisi olacaq. Əlbəttə, biz istəyirdik ki, bu amnistyanın əhatə dairəsi daha geniş olsun və xüsusən də siyasi motivlə həbs olunmuş insanların hamısını əhatə etsin. Belə bir addım həm də beynəlxalq aləmdə Azərbaycanın imicinə müsbət təsir göstərəcək. Təəssüf ki, sülh yolunda atılan addımlara baxmayaraq, hələ də bu prosesə mane olmağa çalışan qüvvələr var. Lakin əminlik ki, amnistiya aktı sülhün, barışın, həmrəyliyin rəmzi olacaq. Həmçinin biz hüquq müdafiəçilərinin işi də bu halda bir qədər yüngülləşər. Çünki daim müraciətlərin içində çalışırıq”.

Qeyd edək ki, sonuncu dəfə Zəfər günü münasibətilə 2021-ci ildə amnistiya elan edilməsi haqqında qərar qəbul

edilib. Həmin aktın 17 min 267 şəxsə şamil olduğu müəyyən edilib. Bu qərar tətbiq olunan şəxslərin sayına görə indiyədək qəbul edilmiş ən geniş amnistiyadır. Amnistyanın tətbiq olduğu şəxslərdən 733-ü Vətən müharibəsinin iştirakçısı, 837-si qadın, 65-i yetkinlik yaşına çatmayanlardır.

Amnistiya qərarı azadlıqdan məhrumetmə yerlərində cəza çəkən 5971 məhkuma tətbiq edilib. Onlardan 2710 məhkum azadlıqdan məhrumetmə cəzasından azad olunub, 3261 məhkumun cəzasının çəkilməsi müddəti 6 ay azaldılıb. Həmçinin azadlıqdan məhrum etmə ilə əlaqədar olmayan cəzalara məhkum edilmiş 8559 şəxsə amnistiya tətbiq edilib. Onlardan 5722 məhkum cəzadan azad edilib, 2837 məhkumun cəzası azaldılıb. Belə ki, azadlığın məhdudlaşdırılması cəzasına məhkum edilmiş 1909, islah işləri cəzasına məhkum olunmuş 2471, ictimai işlər cəzasına məhkum edilmiş 86, cərimə cəzasına məhkum edilmiş 1202 və digər cəzalara məhkum olunmuş 54 şəxs bu cəzalardan azad edilib. Şərti məhkum edilmiş, cəzasının çəkilməsi təxirə salınmış və cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş 62 məhkum barəsində də amnistiya tətbiq olunub.

Bundan əlavə, məhkəmələrin icraatında olan işlər üzrə 890, ibtidai istintaq orqanlarının icraatında olan işlər üzrə isə 1785 şəxsə amnistiya tətbiq edilib.

▣ Sahənə RƏHİMLİ, “Yeni Müsavat”

bp Azəri-Çıraq-Günəşli (AÇG) yatağının işlənməsi layihəsinin operatoru kimi dünya neft və qaz sənayesinin ən müasir texnologiyalarını Xəzər regionuna gətirməkdə davam edir. Bu səylərdə əsas məqsədlərdən biri bu dünya səviyyəli yataqda hasilatı gücləndirmək, laylardan maksimum neftverməyə nail olmaq və yatağın istismar müddətini uzatmaqdır.

"bp-Azərbaycan"ın yaydığı məlumatda bildirilir ki, bu məqsədə uyğun olaraq, bp Dərinsulu Günəşli ərazisində bir çox quyularda sualtı müdaxilə əməliyyatlarına başlamağa hazırlaşır. Bu işlər üçün bp-nin Xəzərdəki əməliyyatlarında ilk dəfə olaraq quyuya dikborusuz yüngül müdaxilə (QDYM) texnologiyası tətbiq olunacaq. Blue Ocean dikborusuz müdaxilə sistemi (BORIS) kimi tanınan bu texnologiya "Oceaneering International" şirkətinin sualtı mexaniki tros vasitəsilə quyuya müdaxilə sistemidir. Bu innovativ yanaşma təzyiqin idarə olunması və hasilat səviyyəsinin gücləndirilməsi imkanlarının səmərəli tətbiqinə və erkən aşkarlanmasına imkan verəcək və bununla da yatağın bundan sonrakı potensialının üzə çıxarılmasına kömək edəcək.

Bildirilir ki, yarımdalma qazma qurğularından asılılığı azaltmaq və sualtı müdaxilələrin daha erkən həyata keçirilməsini təmin etmək üçün bu proqram Xəzərdə ilk dəfə tətbiq olunan daha bir yenilikdən - gəmidən icra olunan müdaxilə üsulundan istifadə edəcək. Bu o deməkdir ki, QDYM sistemi gəmi üzərinə inteqrasiya ediləcək və bütün quyuya müdaxilələri birbaşa həmin gəmidən icra olunacaq. "Xankəndi" sualtı tikinti gəmisi bu əməliyyatlar üçün ən uyğun texniki baza kimi seçilib.

bp şirkəti bu proqramın təhlükəsiz və səmərəli icrası üçün artıq iki əsas müqavilə imzalayıb: QDYM xidmətləri üçün "Oceaneering International" şirkəti ilə çoxmilyonluq müqavilə. Bu müqaviləyə BORIS sisteminin gəmidə yerləşdirilməsi, yığılması və sınaqdan keçirilməsi, həmçinin layihənin idarə olunması, mühəndislik işləri, sistemlərin inteqrasiyası və BORIS-in tətbiqi üçün tələb olunan avadanlıqların, materialların və inşa işlərinin təmin edilməsi daxildir.

QYM (Quyuya Yüngül Müdaxilə) xidmətləri üçün SLB şirkəti ilə çoxmilyonluq müqavilə. Bu müqaviləyə ağır yüklərin qaldırılması işlərini ləğv etmək və "qırmızı zona"nın idarə olunmasını sadələşdirmək üçün kombine edilmiş trosu/təxəttli (Combo) qurğunun təmin edilməsi, dövr etmə və təzyiq sınaqları üçün yüksək təzyiqli nasos işlərinə qadir təzyiq/maye boşaltma avadanlığı paketi, eləcə də bu işlər üçün tələb

Xəzərdə neft tükənir, yoxsa...

bp-nin yeniliyi nəyi dəyişəcək?

olunan çoxprofilli işçi heyətlərin təmin edilməsi daxildir.

Bu proqram çərçivəsində dəniz əməliyyatlarının bu ilin sonunadək başlanacağı və 2026-cı ilin sonunadək bitəcəyi gözlənilir.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın əsas neft hasilatı Dərinsulu Günəşlinin daxil olduğu "Azəri-Çıraq-Günəşli" yataqlar blokundan həyata keçirilir. Blokdan hasilat pik həddini keçərək azalmağa başlayıb, bu proses son illərdə çox sürətlənib. Açıqlanan göstəricilərdən aydın olur ki, yataqdan hasilat gözlənilməyənə daha sürətlə azalır və bu, Azərbaycan hökumətini ciddi şəkildə narahat edir. Bir neçə il əvvəl bu narahatlıq layihənin operatoru olan bp şirkəti ilə müzakirə edildikdən sonra blokda yeni platforma - ACE platforması 2024-cü ilin aprelində işə salındı. Platformadan hasilatın getdikcə artması və ümumi hasilatda azalma sürətini aşağı salması nəzərdə tutulurdu. Rəsmi hasilat göstəriciləri bu məqsədə qismən də olsa nail olunduğunu göstərir.

Belə ki, Energetika Nazirliyinin açıqladığı məlumata əsasən bu ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycanada 20,7 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) hasil edilib. Bildirilib ki, bu, 2024-cü ilin ilk 9 ayının göstəricisi ilə müqayisədə 0,9 milyon ton və ya 4,2 faiz azdır.

Bu ilin yanvar-sentyabr aylarında respublika üzrə neft hasilatının 12 milyon tonu "Azəri-Çıraq-Günəşli" ya-

taqlar blokunun payına düşüb. Bu, 2024-cü ilin ilk 9 ayı ilə müqayisədə AÇG üzrə neft hasilatının 0,5 milyon ton və ya 4 faiz azaldığını göstərir.

Hesabat dövründə "Şah-dəniz" yatağından 2,9 milyon ton kondensat hasil edilib. Bu isə ötən ilin yanvar-sentyabr aylarının hasilat göstəricisi ilə müqayisədə 0,2 milyon və ya 6,5 faiz azdır.

Doqquz ayda Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) üzrə neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 5,4 milyon ton təşkil edib ki, bu da daha əvvəlki ilin 9 ayı ilə müqayisədə 0,2 milyon ton və ya 3,6 faiz azdır.

Qeyd edək ki, AÇG Azərbaycanın ən böyük neft yatağı blokudur. Yataqlar blokunun işlənməsi üzrə hasilat bölgüsünə dair ilk müqavilə 1994-cü ilin 20 sentyabr tarixində imzalanıb. 2017-ci ilin 14 sentyabr tarixində isə həmin yataqların birgə istismarına və hasilatın pay bölgüsünə dair yeni saziş imzalanıb. Bu saziş yataqların 2049-cu ilin sonunadək işlənməsini nəzərdə tutur. Hasilatın sürətlə azalması fonunda blokda neftin bu müddətdən daha tez tükənməsi ehtimalı yaranır. bp-nin açıqladığı məlumat göstərir ki, bunun qarşısını almaq üçün AGE platformasından əlavə tədbirlərə ehtiyac yaranıb.

Hökumət neft hasilatının azalma sürətini öz proqnozlarında üstüörtülü formada da olsa, əks etdirir. Belə ki, oktyabrda Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı 2026-2029-cu illər ortamüddətli büdcə çər-

çivəsindən aydın olur ki, hökumət 2029-cu ilədək neft-qaz hasilatında azalmanın davam edəcəyini, 2029-cu ildən etibarən "Abşeron" yatağının tam gücü ilə istismarı hesabına hasilatın artması və bunun da sektorun ümumi inkişafına müsbət töhfə verəcəyini gözləyir.

Müvafiq olaraq Azərbaycan ÜDM-də neft-qaz sektorunun payının 2025-ci ildəki 28 faizdən (36,4 milyard manat) 2029-cu ildə 20 faizədək (32,4 milyard manat) azalması proqnozlaşdırılır. Bu sektorda ÜDM istehsalı gələn 2,4 faiz, 2027-ci ildə 1,3 faiz, 2028-ci ildə 3,2 faiz azalacaq, 2029-cu ildə isə 4,7 faiz artacaq.

Çərçivə sənədinə görə, 2025-ci ildə dövlət büdcəsinə neft-qaz sektorundan daxilolmaların 18 milyard 311 milyon manat, 2026-cı ildə 16 milyard 435 milyon manat, 2027-ci ildə 15 milyard 250 milyon manat, 2028-ci ildə 14 milyard 305 milyon manat, 2029-cu ildə isə 13 milyard 480 milyon manat təşkil edəcəyi gözlənilir.

Maraqlıdır ki, aprel ayında açıqlanan ortamüddətli büdcə çərçivəsində hökumət 2025-ci ildə neft-qaz sektorunun ÜDM-ə töhfəsinin 37,3 milyard manat (28,5 faiz), 2026-cı ildə 34,4 milyard manat (25,3 faiz), 2027-ci ildə 34,1 milyard manat (23,7 faiz), 2028-ci ildə 32,5 milyard manat (21,4 faiz), 2029-cu ildə isə 33,5 milyard manat (20,6 faiz) təşkil edəcəyini proqnozlaşdırmışdı. Göründüyü kimi, 6 ay ərzində neft-qaz sektorunda ÜDM is-

tehsalına dair proqnozlarda 1 milyard manatdan yuxarı azalma var.

Həmçinin aprel ayında açıqlanan eyni sənəddə dövlət büdcəsinin neft-qaz gəlirlərinin 2029-cu ildə 15,8 milyard manata düşəcəyi proqnozlaşdırılmışdı. Bu isə sektordan büdcəyə gəlirlərə dair proqnozda 2 milyard manatdan çox azalma deməkdir.

Nəzərə alsaq ki, hər iki hesablama neftin qiymətinin 65 dollarlıq orta səviyyəsi əsasında aparılıb, onda proqnozlardakı azalmanın həm hasilat həcmində düşmənin sürətlənməsi, həm də Dövlət Neft Fondundan büdcəyə transfertlərdə azalma hesabına gözləndiyini söyləyə bilərik. Hökumət apreldə 2029-cu ildə həm neft, həm qaz sektorunda artım gözləyirdi. Lakin indi aydın olur ki, artım yalnız qaz sektorunda, həm də "Abşeron" yatağının hesabına gözlənilir. Halbuki "Abşeron" yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsi üzrə yekun investisiya qərarının verilməsi müddəti 3 ildir yubadılır. Ən son qərarın 2025-ci ildə veriləcəyi və ikinci mərhələ üzrə ilk qazın 2028-ci ilin sonu, 2029-cu ilin əvvəlində əldə olunacağı elan edilsə də, ilin başa çatmasına 2 ay qalıb, heç bir irəliləyiş görünmür. Bu isə

yataqdan ikinci mərhələdə hasilatın başlanması müddətinin nəzərdə tutulandan daha sonraya çəkəcəyi ehtimalını artırır.

Neft hasilatının azalması ilə AÇG-dən Dövlət Neft Fonduna daxilolmalar da azalıb. Fondun yaydığı məlumata əsasən bu ilin yanvar-sentyabr aylarında "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yataqlar blokunun işlənməsindən quruma 3 milyard 637,570 milyon ABŞ dolları (6 milyard 183,9 milyon manat) məbləğində gəlir daxil olub. Bu, 2024-cü ilin üç rübü ilə müqayisədə 966,1 milyon ABŞ dolları və yaxud 21 faiz azdır.

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin ilk üç rübü ərzində ARDNF yataqlar blokunun işlənməsindən 4 milyard 603,7 milyon ABŞ dolları məbləğində gəlir əldə edib. Bu, o zaman illik ifadədə 4.2 faiz azalma demək idir.

Bir məsələni də qeyd etməyə dəyər ki, hökumətin proqnozları neftin 65 dollarlıq qiymətinə əsaslanıb. Bu qiymət səviyyəsinə nail olunmasının özü böyük sual altındadır. Çünki dünya neft bazarında yaranan izafi xammal bolluğu hər ay artır. Analitik mərkəzlərin hesablamalarına əsasən hazırda bazarda tələbatdan 4 milyon barelə yaxın artıq neft var. Təsədüfi deyil ki, ABŞ-in Rusiyanın əsas neft ixracatçıları olan "Rosneft" və "Lukoil"-a qarşı sanksiyalarının bazarda qiymətlərə təsiri qisməddətli oldu - bir neçə gün 4-5 dollar artan qiymətlər artıq oktyabrın 27-dən azalmağa başlayıb.

Dünyada alternative enerjiyə keçidin kəskin sürətlənməsi fonunda neftə tələbatın kəskin artımı gözlənmir. Bütün bunlar həm 2026-cı ildə, həm də ondan sonrakı dövrdə Azərbaycan neftinin orta qiymətinin 65 dollar olması ehtimalını azaldır. Bu şəraitdə hasilatın da sürətlə azalmağa davam etməsi ölkə iqtisadiyyatı üçün heç də arzuolunan proses deyil.

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

Elan:

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiə Nazirliyinin tabeliyində olan Sosial Xidmətlər Agentliyinin Qazax-Tovuz Regional filialı tərəfindən 04.07.2024-cü ildə Məmmədov Mehman Əsəd oğlunun adına verilmiş 014092 saydı "Şəhid ailəsinin üzvü" vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gələnin ilin dövlət büdcəsindən media vasitələrinə, o cümlədən “Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin, İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkətinin və “Mir” Dövlət-lərəarası Teleradio Şirkəti Azərbaycan Milli Nümayəndəliyinə ayrılan vəsaitin həcmi məlum olub.

kin realıqda bu rəqəmlər, xüsusilə Qafqaz və Baltik ölkələrində xeyli aşağıdır. Ekspertlərin fikrincə, “Mir” telekanalının əsas xüsusiyyəti onun siyasi neytrallığı və “konfliktsiz” informasiyaya üstünlük verməsidir. Bu kanal MDB məkanında baş verən prosesləri yalnız müsbət prizmadan təqdim edir, problematik və ya tənqidi mövzulara isə çox az toxunur.

Azərbaycanlı media

göstərir. Bu, MDB çərçivəsində informasiya mübadiləsinə reallaşdırın, MDB ölkələri haqqında məlumatlar yayan bir platformadır. Amma “Mir” telekanalı heç bir xüsusi cəhəti ilə fərqlənmir. Sadəcə olaraq, bu gün MDB-yə üzv olan ölkələrdə baş verən hadisələri, gədən prosesləri informativ şəkildə yayımlayır. Qulu Məhərrəmli qeyd edib ki, bu kanalda məsələlərin hamısı yalnız və yalnız pozitiv planda işıqlandırılır.

biz təkcə Avropa və ya Şərqi ölkələrinə deyil, həm də keçmiş sovet respublikalarına, o ərazilərdə yaşayan əhali üçün müəyyən informasiyaların verilməsində maraqlı olmalıyıq. Bu gün Azərbaycan üçün vaxtilə yaradılmış informasiya blokadaları artıq aradan qalxır. Qərbdəki bir çox telekanallar Azərbaycan həyatını işıqlandırır. Məsələn, “Euronews” kimi telekanal davamlı olaraq Azərbaycanda gedən iqtisadi pro-

“Süni intellektin mediada tətbiqi” mövzusunda seminar

Medianın İnkişafı Agentliyi və ADA Universitetinin İxtisasartırma Proqramının birgə təşkilatçılığı ilə media nümayəndələri üçün “Süni intellektin mediada tətbiqi” mövzusunda iki günlük seminarlar başa çatıb.

Seminarın açılış hissəsində çıxış edən ADA Universitetinin akademik işlər üzrə prorektorunun müşaviri, İxtisasartırma Proqramının rəhbəri Aygün Hacıyeva çıxışında bildirib ki, süni intellekt texnologiyaları artıq medianın gələcək inkişaf trayektoriyasını formalaşdırın əsas amillərdən birinə çevrilərək xəbər istehsalı və informasiya axınının idarə olunmasında yeni yanaşmalar tələb edir. Bu səbəbdən ADA Universiteti son illər süni intellekt və rəqəmsal bacarıqlar üzrə müxtəlif təlim və ixtisasartırma proqramları həyata keçirir, elmi araşdırmalar, beynəlxalq əməkdaşlıqlar qurur.

Təlimçi qismində çıxış edən Rəqəmsal marketing və kütləvi kommunikasiyalar sahəsi üzrə dosent, Neyroelmlər Laboratoriyasının rəhbəri, tanınmış alim Dr. Nikolas Hamelin “Giriş və mediada süni intellekt inqilabı”, “Məlumatların skreyppinqi: İctimai məlumatlandırma data analitikası”, “Süni intellektlə idarə olunan brend və məhsul təqdimatı”, “Big Data” və generativ süni intellekt vasitəsilə cəlbedici media məzmununun yaradılması”, “Strateji inteqrasiya və gələcəyə baxış” adlı modullar ətrafında iştirakçılarla fikir mübadiləsi aparıb. Müzakirələr zamanı vurğulanı ki, süni intellektin mediada tətbiqi informasiya istehsalında operativliyi artırmaqla yanaşı, etik yanaşma və məsuliyyətli informasiya siyasətini ön plana çıxarır.

Azərbaycan “Mir” telekanalını niyə maliyyələşdirir?

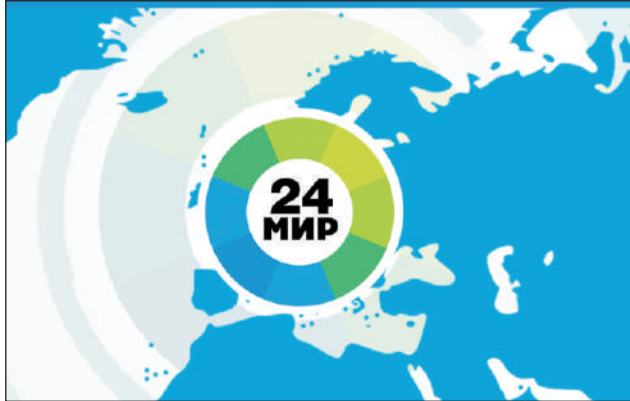
Qulu Məhərrəmli: “Həmin platformadan istifadə etmək hələlik vacibdir, çünki...”

2026-cı ilin dövlət büdcəsində bu fəaliyyətin təmin olunması məqsədilə 64,8 milyon manat vəsait nəzərdə tutulub. Bu, 2025-ci ilin təsdiq edilmiş büdcəsi ilə müqayisədə 0,5 faiz azdır. Qeyd edək ki, 2025-ci ildə bu məqsədlə ümumilikdə 65,1 milyon manat vəsait ayrılışmışdı.

Bu məbləğdə “Mir” telekanalına ayrılan pay böyük olmasa da, onun saxlanması və maliyyələşdirilməsi məsələsi son illər ictimai və ekspert dairələrdə müzakirə mövzuna çevrilib.

Xatırladaq ki, “Mir” Dövlətlərəarası Teleradio Şirkəti 1992-ci ildə yaradılıb. Məqsəd yeni müstəqillik qazanmış postsovet ölkələri arasında informasiya mübadiləsinə təmin etmək, ortaq mədəni və iqtisadi prosesləri işıqlandırmaq idi. Bu platforma MDB-nin rəsmi informasiya resursu kimi formalaşdı.

Hazırda “Mir”, “Mir-24” və “Mir-HD” kanalları MDB-yə üzv 9 ölkədə, eləcə də Gürcüstan, Baltik və Şərqi Avropa ölkələrində yayımlanır. Rəsmi məlumatlara görə, bu kanalları gündəlik 140 milyona yaxın tamaşaçı izləyir. La-

ekspertlərinin fikrincə, kanalın əsas missiyası “ölkələri bir-birinə tanıtmak” olsa da, o, real təsir gücünə malik deyil. Tamaşaçı auditoriyası azalır, xüsusilə Azərbaycanda bu kanala baxış faizi çox aşağı səviyyədədir.

Bəs Azərbaycan “Mir” telekanalını niyə maliyyələşdirir? Ümumiyyətlə, maliyyələşdirməlidirmi? Bu kanal Azərbaycanla bağlı təbliğati nəyi dəyişir? Kimlər bu kanala baxır, Azərbaycanda belə telekanalın varlığından kimlərin xəbəri var?

Mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışan **media eksperti Qulu Məhərrəmli** dedi ki, “Mir” telekanalı təxminən 30 ilə yaxındır fəaliyyət

nılır. Yəni problematik və ya təbliğat xarakterli verilişlərin çəkisi nisbətən azdır: “Bunun bir neçə səbəbi var. Birincisi, heç bir ölkəni qıcıqlandırmaz. İkincisi, hər hansı bir ölkənin əleyhinə təbliğat aparılması qadağandır. Yəni bu telekanal təbliğat platforması kimi qəbul edilmir. Sadəcə olaraq, minimal informasiyayönümlü və ölkələri bir-birinə tanıdan, onlar haqqında məlumat verən bir kanaldır. Tez-tez xəbər buraxılışları verilir, amma indi bu kanalın lazımlılığı barədə suallar aktual deyil. Bəli, Azərbaycan müəyyən qədər vəsait ayırır, amma hesab edərkən ki, yaxın dövr, bu keçid dövrü üçün həmin platformadan istifadə etmək hələlik vacibdir. Çünki

sesləri, böyük forumların keçirilməsini ardıcıl və sistemli şəkildə işıqlandırır. Bu, çox müsbət tendensiyaadır”.

Qulu Məhərrəmli həmçinin bildirib ki, əslində tədricən “Mir”dən çox, “Euronews” kimi beynəlxalq kanallara inteqrasiya olunmamız daha məqsədəuyğundur: “Amma yenə də deyirəm, yaxın illər üçün böyük perspektiv daşımayan bu telekanalın fəaliyyəti zəruridir. Məlumatlara və aparılan araşdırmalara görə, “Mir” telekanalına daha çox Orta Asiya ölkələrində, o cümlədən Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan, Türkmənistan və Tacikistanda baxılır. Rusiyanın digər bölgələrində, Gürcüstanda və Ermənistanda baxış sayı çox azdır. Azərbaycanda isə ümumiyyətlə, bu kanala baxanların xüsusi çəkisi olduqca aşağıdır. Bu, bir tərəfdən ümumilikdə televiziyalara baxışın azalması, digər tərəfdən isə “Mir” telekanalının fərqlənməməsi ilə bağlıdır”.

Qulu Məhərrəmli hesab edir ki, məhz buna görə bu kanala ayrılan maliyyə müvəqqəti xarakter daşıyır və yaxın gələcəkdə Azərbaycan hökuməti bu maliyyələşmədən imtina edə bilər: “Bu, artıq zamanın tələbidir. Bununla belə, MDB çərçivəsində Azərbaycanın müəyyən iqtisadi və mədəni əlaqələri mövcuddur və həmin əlaqələrin göstərilməsi baxımından hələlik “Mir” TV kanalına az da olsa ehtiyac qalmaqdadır”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Ölkəmiz “Kibercinayətkarlığa qarşı” konvensiyasını imzaladı

Vyetnamın paytaxtı Hanoy şəhərində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) “Kibercinayətkarlığa qarşı” Konvensiyasının dövlətlər tərəfindən təntənəli imzalanma mərasimi keçirilib.

Tədbirdə BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreş, Vyetnamın Prezidenti Lionq Kionq, ayrı-ayrı dövlətlərin nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri, beynəlxalq təşkilatların təmsilçiləri və ekspertlər iştirak ediblər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərəncamına əsasən, konvensiyayı Azərbaycan Respublikası adından Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi general-polkovnik Əli Nağıyev imzalayıb.

Azərbaycanın konvensiyayı ilk imzalamış ölkələrdən biri olması Ali Baş Ko-

mandanın rəhbərliyi ilə respublikamızın kibercinayətkarlığa mübarizə sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığa və global kibermühitin təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə verdiyi töhfənin göstəricisidir.

Beynəlxalq sənəddə kibercinayətkarlıqla mübarizədə dövlətlər arasında hüquqi əməkdaşlığın təmin edilməsi, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından sui-istifadənin qarşısının alınması, elektron sübutların toplanması və təqdim edilməsi mexanizmlərinin beynəlxalq səviyyədə tənzimlənməsi əsas məqsədlər kimi qeyd olunub.

Konvensiya ümumilikdə 72 ölkə tərəfindən imzalanıb.

13 universitetimiz TÜRKÜNİB-ə üzv oldu

Özbəkistan Respublikasının Daşkənd şəhərində Daşkənd Beynəlxalq Universitetinin ev sahibliyi ilə Türk Universitetlər Birliyinin (TÜRKÜNİB) 8-ci Baş Assambleyasının iclası keçirilib.

Beynəlxalq tədbirdə türk dövlətlərində fəaliyyət göstərən 70-dən çox universitetin rektoru və rəhbər heyəti iştirak edib.

Assambleyanın 8-ci iclasında ümumilikdə 62 ali təhsil müəssisəsi, o cümlədən Azərbaycanın 13 universiteti TÜRKÜNİB-ə yeni üzv qəbul olunub.

Birliyə ADA Universiteti, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Azərbaycan Texniki Universiteti, Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti, Bakı Ali Neft Məktəbi, Bakı Avrasiya Universiteti, Lənkəran Dövlət Universiteti, Naxçıvan Dövlət Universiteti, Odlar Yurdu Universiteti, Qarabağ Universiteti və Xəzər Universiteti üzv olaraq qəbul edilib.

MUSAVAT

Son səhifə

N 196 (8806) 29 oktyabr 2025

Oktyabr

Finlandiyada zoopark cəmi bir avroya satılıb

Finlandiyanın Ehtyari şəhərinin zooparkı iflas etdiyi üçün cəmi 1 avroya satılıb. Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə məlumatı "YLE" telekanalı yayıb. Bildirilir ki, sövdələşmə məbləğində vergilər nəzərdə tutulmayıb. Anlaşma özündə torpaq və binalar üçün icarə, habelə heyvanlar və avadanlıq üçün mülkiyyət hüquqlarını birləşdirir.

Zooparkın yeni sahibləri onun keçmiş və hazırkı əməkdaşlarıdır. Onlar vahid bir assosiasiyada birləşərək heyvanlara qulluq məsuliyyətini öz üzərlərinə götürüblər və müəssisəni bundan sonra da işlətmək əzminə olduqlarını bildiriblər. Daha əvvəl zooparkın mətbuat xidməti turistlərin sayının azalması səbəbindən yaranan maliyyə çətinliklərinə görə oktyabrın əvvəlində iflas etmələri barədə məlumat yayıb. Əsası 1973-cü ildə qoyulmuş bu zoopark şimalda dünyanın ən iri heyvanxanalarından biridir, ərazicə isə Finlandiyanın ikinci zooparkıdır (60 hektar).

Zoopark özünün pəndləri ilə məşhur idi. Onlar Ehtyariyə Çin Sədri Si Cinpinin Finlandiyaya səfərindən bir il sonra - 2018-ci ildə gətirilmişdi. Lakin 2024-cü ilin noyabrında heyvanlar Çinə qaytarılmışdı. Zoopark bunu maliyyə çətinliklərinin olması ilə əlaqələndirmişdi.

Aqata Kristinin ilk nəşr edilmiş əsəri tapıldı

Məşhur ingilis yazıçı Aqata Kristinin ilk nəşr edilmiş əsəri 120 il sonra London qəzetində tapılıb. "Steam vs Electricity" adlı şeiri 1905-ci ildə nəşr olunub, lakin Kristinin bioqrafiyasındakı yanlıcı məlumat 24 sətirlik əsərin daha əvvəl aşkar edilməsinə mane olub.

Nəşrin məlumatına görə, "detektiv kraliçası" əsəri yazarın yaşını səhv göstərərək - özünün 11 yox, 14 yaşında olduğunu bildirib. Bundan əlavə, o, elektrik qatarnı tramvayla səhv salıb. Kristinin yaradıcılığını araşdıran tədqiqatçılar keçən ay qəzet arxivlərində lirik əsəri aşkar ediblər. Bundan sonra yazıcının varisləri əsərin nəşrinə icazə veriblər.

Yeni hobbija başlamaq üçün ideal yaş 55 imiş - araşdırma

Yeni bir hobbija başlamaq üçün gec olduğunu düşünürsünüzsə, elm bunun əksini deyir. Avstraliyada aparılan son tədqiqat göstərərək ki, insan beyninin idrak potensialı 55-60 yaşları arasında ən yüksək səviyyəyə çatır. Milli.Az xəbər verir ki, Qərbi Avstraliya Universitetinin psixologiya professoru Gilles Gignacın rəhbərlik etdiyi araşdırma "Intelligence" jurnalında dərc olunub. Tədqiqatda mühakimə, yaddaş və şəxsiyyət ölçüləri də daxil olmaqla 16 psixoloji xüsusiyyət analiz edilib. Burada "Böyük Beşlik" şəxsiyyət modeli - açıqlıq, vicdanlılıq, ekstravertlik, razılıq və nevrotizm xüsusiyyətləri xüsusi diqqət mərkəzində olub.

Alimlərin nəticəsinə görə, ümumi zehni fəaliyyət 55-60 yaşda zirvəyə çatır, bundan sonra isə 65 yaşdan etibarən tədricən azalma müşahidə olunur. Maraqlıdır ki, bəzi xüsusiyyətlər həyatın daha gec dövrlərində də inkişaf edir: vicdanlılıq 65 yaşında, emosional sabitlik isə 75 yaşında ən yüksək səviyyəyə qalxır.

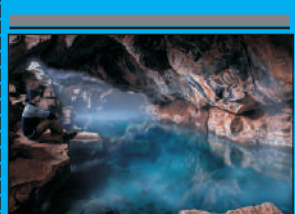
Uzun illər beyin fəaliyyətinin 20 yaşlarda ən güclü olduğu düşünülürdü. Lakin Heydelberg Universitetinin apardığı genişmiqyaslı araşdırma bu fikri təkrar edib - bir milyondan çox insanın cavab sürətinin təhlili göstərərək ki, idrak funksiyaları 60 yaşdan sonra belə yüksək səviyyədə qalır.

Tədqiqatçılar bildirirlər ki, yaş artdıqca bəzi qabiliyyətlər zəifləsə də, digər bacarıqlar bu itkini kompensasiya edir. Nəticə etibarilə, zehni güc uzun illər boyu aktiv və çevik qala bilər - yeni öyrənmək və inkişaf etmək üçün heç vaxt gec deyil.

Braziliyada körpəni diri-diri tabuta qoyub basdırmaq istədilər

Braziliyada körpə bir oğlan öz dəfn mərasimində canlanıb. Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə Metropoles.com məlumat yayıb. Nəşrin məlumatına görə, körpə hamiləliyin 24-cü həftəsində dünyaya gəlib. Həkimlər körpənin öldüyü qənaətinə gəlib və cəsədi dəfn üçün ailəsinə təhvil veriblər. Dəfn mərasimi zamanı qohumlarından biri yeni doğulmuş uşağın tabutunu açıb və oğlanın ağladığını görüb. Uşaq dərhal xəstəxanaya aparılıb və vəziyyəti kritik qiymətləndirilib. O, bir müddət reanimasiya şöbəsində qalsa da, həyatını xilas etmək mümkün olmayıb. Hadisədən sonra prokurorluq araşdırma başladılıb.

Yunanıstanda 800 min illik yeraltı göl aşkarlandı

Alimlər Yunanıstanda, Aralıq dənizi körfəzində 800 min illik yeraltı şirin sulu göl kəşf ediblər. Bu barədə AMNA məlumat yayıb. Malta və İtaliyadan olan alimlər müəyyən ediblər ki, buz dövründə dəniz səviyyəsinin əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi yağış və çay suyunun sualtı çöküntülərə sızmasına səbəb olub və bu çöküntülərin bəziləri bu günə qədər qorunub saxlanılıb. Tədqiqata görə, göl Korint körfəzinin dəniz dibindən 600-700 metrə qədər dərinlikdə yerləşir.

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanların omba sümüyü betondan daha möhkəmdir.
- * Ağcaqanad əleyhinə spreylər əslində onların insanlara yaxınlaşmasını əngəlləmir. Sadəcə olaraq, ağcaqanadların hissiyatını bağlayır və bir növ insanları gizləyir.
- * "Süd yolu" qalaktikasında 400 milyarddan çox ulduz olduğu düşünülür.
- * Bir insan gündə ən az 500 litr oksigen istifadə edir.
- * Hər gün 275 milyona yaxın yeni ulduz yaranır.
- * İnsan bədənindəki damarların uzunluğu təxminən 96 min kilometrdir.
- * 1 kq kökəlmək üçün bədəniniz 20 km yeni damar əmələ gətirir.
- * Dünya da ən uzun hakimiyyətə qalmış sülalə Osmanlı sülaləsidir. (623 il)
- * Qarısqqa yuvalarının girişi hər zaman şimala tərəf olur.
- * Vaxtının çoxunu musuqi dinləyərək keçirən insanlar daha çox depresif insanlar olurlar.
- * Shakespeare 23 aprelə doğulmuş və 23 aprelə vəfat etmişdir.
- * Norveçin şimalında hər yay 14 həfə gecə-gündüz günəşli keçir.

TikTok-da ABŞ baş prokurorunun qətli üçün mükafat təyin edildi

ABŞ-nin Minnesota ştatının sakini ölkənin baş prokuroru Pem Bondini öldürmək üçün 45.000 dollar mükafat təklif edib. Bu barədə "New York Post" məlumat yayıb. Məlumatla görə, çoxsaylı qanun pozuntularına yol vermiş anarxist, 29 yaşlı Tayler Makson Avalos sözügedən TikTok paylaşımına görə həbs edilib. Avalos baş prokurorun adına snayper nişangahı çəkilmiş şəklini paylaşılıb. Qeyd edək ki, Pem Bondi Donald Trampın ikinci müddətə hakimiyyətə gəlməsindən sonra ABŞ-nin baş prokuroru olub. O, Trampın sadıq müdafiəçisidir və ilk impiçment məhkəməsi zamanı onun vəkillərindən biri olub.

ABŞ-də unikal HADİSƏ: Səkidə yıxılan qadına 7,5 milyon dollar təzminat verildi

ABŞ-də səkidə yıxılan qadına 7,5 milyon dollar təzminat verilib. Oxu.Az "People" nəşrinə istinadən xəbər verir ki, Kaliforniyadan olan müəllimə Justin Qurrola səkidə yıxılaraq aldığı xəsarətlərə görə Uittiyer şəhərini məhkəməyə verib. O, ağac köklərinin səbəb olduğu qeyri-bərabər bir səthə toxunaraq yıxıldığını iddia edib. Məhkəmə sənədlərinə görə, hadisə zamanı qadının biləyi, dirsəyi və burnu sınmış, diz, boyun və kürək nahiyyəsindən xəsarət alıb. Həkimlər ona yüngül beyin travması və bu günə qədər də davam edən xroniki ağrı diaqnozu qoyublar.

Məhkəmə bir neçə həftə davam edib və şəhərin hadisəyə görə tam məsuliyyət daşdığı barədə qərar çıxarıb. Qadının vəkil qeyd edib ki, şəhər rəsmiləri illərdir sakinlərin zədələnmiş səkilərlə bağlı şikayətlərinə məhəl qoymayıb, effektiv yoxlama və təmir protokollarını həyata keçirməyiblər. "İctimai təhlükəsizlik təkcə polis və yanğınsöndürənlərə aid deyil. Bu, həm də insanların səhlənkarlıq nəticəsində xəsarət alması və ya ölümünün qarşısını almaq üçün infrastrukturun saxlanmasıdır. Faciənin baş verməsini gözəlmək yolverilməzdir", - vəkil bildirib.

Kaliforniyalı müəllimə vurğulayıb ki, onun iddiası pulla bağlı deyil, gələcəkdə oxşar hadisələrin qarşısını almaq üçündür: "Yıxılandan sonra sevdiyim işi daha edə bilmədim və bu, üreyimi sındırdı. Ən əsası odur ki, heç kim mənim kimi əziyyət çəkməsin".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500